57- KITÂBÛ'L-HUMUS
1- Ganimetten Beste Bir Ayirmanin Farz Olusu Babi
2- Ganimetin Beste Birini (Devlete) Vermek Dîndendir Babi
3- Peygamberin Vefatindan Sonra Kadinlarinin Nafakasi Babi
4- Peygamberin Zevcelerinin Evleri Ve Onlara Nisbet Edilen Evler Hakkinda Gelen Haberler Babi
5- Peygamber'in Zirhi, Asasi, Kilici, Bardagi, Mührü Gibi Taksimi Zikredilmeyen Ve Kendisinden Sonra Halîfelerin Kullandiklari Seylerden Zikredilenlerle Vefatindan Sonra Sahâbîlerin Ve Digerlerinin Teberrük Edegeldikleri. Yânî Kutlu Sayip Kullandiklari Saçlari, Ayakkabilari, Kap-Kacaklari -Sahan Ve Taslari- Babi
6- Ganimetin Beste Birinin. Rasulullah'a Nevbet Nevbet Inen Mühim Isler Ve Hâdiseler Için. Fakirler Için Ve Peygamberin Suffa Ehlini Ve Dullari Tercîh Etmesi Için Oldlguna Delîl Babi
7- Yüce Allah'in Su Kavli Babi: .
8- Peygamberin: "Ganimetler size halâl kilindi" sözü Bâbi
9- Bâb: Ganimet, Düsmanla Çarpismada Hazir Bulunanlarindir
10- Ganîmet Için Harbeden Kimsenin Sevabi Eksilir Mi? Babi
11- Devlet Baskaninin, Huzuruna Getirilen Müsrik Hediyelerini Hazir Bulunanlar Arasinda Taksim Etmesi Ve Hazir Bulunmayan Yâhud Kendisinden Uzak Bulunanlar Için De Pay Ayirip Saklamasi Babi
12- Bâb: Peygamber (S) Kurayza Ve Benu'n-Nadir Arazîlerini Nasil Taksîm Etti?
13- Peygamber(S)'In Maiyyetinde Gaza Edenlerin, Vâlîlik Ve Kumandanlik Yapanlarin Diri Ve Ölü Hâllerinde Mallarindaki Bereket Ve Artma Babi
14- Bâb: Devlet Baskani Bir Insani Bir Ihtiyaç Hususunda Elçi Gönderdigi Yâhud Ona Orada Ikaamet Etmesini Emrettigi Zaman Ganimetten O Sahsa Hisse Verilir Mi?
15- Bâb- Ganimetin Beste Birinin Müslümanlara Nevbet \Evbet Gelen Mühim Hâdiseler Için Olduguna Delilden Biri Hevâzin Kabilesinin Peygamberin Kendileri Içinde Bir Süt Annesini Emmis Olmasi Sebebiyle Peygamberden Istekte Bulunmalari; Peygamberin De Müslüman Gazilerden, Onlardan Aldiklari Hisselerini Geri Vermelerini Halâl Saymasidir.
16- Peygamberdin Bese Bölme Islemi Yapmaksizin (Yânî Kendilerinden Fidye Almaksizin) Esirlere Ihsani Babi
17- Bâb: Beste Birin Tasarrufunun Devlet Baskanina Âid Olduguna Ve Onun Yakinlarinin Bâzisina Vermeyip De Bâzilarina Verebilecegine Delildendir
18- Harbde Öldürülen Düsman Askerinin Esyasini Reste Bir Islemine Tâbi' Tutmayan Kimse; "Kim bir düsman askeri öldürürse üzerindeki esyasi (beste bire tâbi' olmaksizin) öldürene âiddir"; Ve Devlet Baskaninin Seleb (Yânî Ölü Asker Üzerinden Alinan Esya), Hakkindaki Hükmü Babi
19- Peygamber(S)1\ Kalbleri Islâm'a Alistirilmak Istenenlere Ve Onlardan Baskalarina Beste Bir Hissesinden Ve Harâc, Cizye Gibi Diger Devlet Gelirlerinden Vermekte Oldugu Seyler Babi
20- Mücâhidin Harb Sahasinda Ele Geçirecegi Yiyecek Maddelerinin Hükmü) Babi

Rahman ve Rahîm olan Allah'in ismiyle

57- KITÂBÛ'L-HUMUS

(Ganimetin Beste Biri Kitabi) [1]

1- Ganimetten Beste Bir Ayirmanin Farz Olusu Babi [2]

1-.....ez-Zuhrî söyle demistir: Bana Alî ibnu'l-Hüseyin haber verdi ki, babasi Hüseyin ibn Alî aleyhime's-selâm ona söyle haber vermistir: Alî (R) söyle demistir: Benim Bedir günündeki ganîmet payimdan yasli bir devem vardi. Peygamber (S) bana (Bedir'den evvel) beste birden baska bir yasli deve daha vermisti. Rasûlullah'in kizi Fâ-tima ile evlenmek istedigim zaman Kaynukaa ogullan'ndan kuyumcu bir adamla benimle beraber gelmesi ve beraber izhir otu getirmemiz hususunda va'dlestim. Bu otu kuyumculara satmak ve parasiyle dügün yemegim hususunda yardim saglamak istedim. Ben yasli develerim için semerler, çuvallar ve ipler toplarken, iki devem de Ensâr'dan bir adamin hücresi yaninda çöktürülmüs hâldeydiler. Topladigim seyleri toplayip döndügüm zaman develerimi gördüm ki hörgüçleri kesilmis, bögürleri yarilip cigerleri alinmis. Develerimin bu manzarasini gördügüm zaman gözlerime mâlik olamayip agladim. Ve:
— Bu isi kim yapti? dedim.
Orada bulunanlar:
— Bu develeri kesme isini Hamza ibn Abdilmuttalib yapti, ken-
disi su evin içinde Ensâr'dan içki içenler toplulugu arasindadir, dediler. Hemen gidip Peygamber'in yanina girdim. Yaninda Zeyd ibn Harise vardi. Peygamber yüzümden, karsilastigim kötü durumu anladi:
— "Neyin var?" diye sordu.
— Yâ Rasûlallah, ben bugünkü kadar korkunç manzara görmedim: Hamza benim yasli iki disi deveme saldirip onlarin hörgüçlerini kesti, bögürlerini yardi, iste o, su evde içki içenlerin berâberindedir, dedim.
Peygamber ridâsim istedi ve onu büründü. Sonra yürüyerek gitti. Zeyd ibn Harise ile ben kendisini ta'kîb ettik. Nihayet içinde Ham-za'nin bulundugu o eve geldi, içeri girme izni istedi. Içeridekiler gelenlere girme izni verdiler. Içende içki içmekte olan bir toplulukla karsilastik. Rasûlullah, yaptigi is hakkinda Hamza'yi kinamaya basladi. Hamza da sarhos olmus, gözleri kipkirmizi idi. Hamza, Rasû-lullah'a dogru bakti, sonra bakisi yükseltti, akabinde dizlerine bakti. Sonra bakisi yükseltip göbegine bakti. Sonra bakisi yükseltip yüzüne bakti. Sonra Hamza:
— Siz, babam Abdulmuttalib'in köleleri degil misiniz? dedi.
Rasûlullah, amcasi Hamza'nin sarhos oldugunu anladi da (suursuzca bir fiile kalkismasindan sakinarak) topuklari üzerinde arka arkaya çekildi. Biz de O'nunla beraber odadan disari çiktik [3].

2-.....Ibn Sihâb söyle demistir: Bana Urve ibnu'z-Zubeyr haber verdi; ona da mü'minlerin anasi Âise (R) söyle haber vermistir: Rasülullah'm kizi Fâtima aieyhi's-selâm Rasûlullah'in vefatinin ardindan Ebû Bekr es-Siddîk'tan Allah'in, kendisine döndürdügü mallardan Rasûlullah'in geride biraktigi, kendisine âid mîrâsim taksim etmesini istedi. Ebû Bekr de ona:

— Rasûlullah (S): "Biz (peygamberler toplulugu) mîrâs olunmayiz. Bizim biraktigimiz seyler sadakadir" buyurmustur, dedi.
Bu cevâb üzerine Rasûlullah'in kizi Fâtima öfkelendi ve Ebû Bekr'den ayrildi. Onun Ebû Bekr'den ayrilip uzaklasmasi tâ ölünceye kadar devam etti. Ve Fâtima, Rasûlullah'tan sonra alti ay yasadi.
Âise dedi ki: Fâtima, Ebû Bekr'den, Rasûlullah'in Hayber'den, Fedek'ten ve Medine civarindaki sadakasindan, yânî geriye biraktigi mallarindan olan kendi hissesini istiyordu. Ebû Bekr, Fâtima'mn bu istegini kabul etmedi ve su gerekçeyi söyledi:
__"Ben Rasûlullah'in hayâtinda yapmakta oldugu hiçbirseyi ter-
ketmem, muhakkak O'nun yaptigi isi yaparim. Çünkü ben O'nun isinden herhangi bir seyi terkedersem, haktan sapacagimdan korkarim".
(Âise söyle devam etti:) Rasûlullah'in Medine'deki sadakasina gelince Umer bunu (mülkiyetle degil de, haklan kadar yararlanmalari için) Alî ile Abbâs'a verdi. Hayber ile Fedek'teki arazîlere gelince, Umer bunlari elinde tuttu, baskasina vermedi ve söyle dedi:
— "Bu iki arazî Rasûlullah'm sadakasidir ki, bunlar kendisine inmekte olan haklar ve kendisine nevbet nevbet isabet edecek hâdiseler içindir. Bu iki arazînin isi devlet baskanligi isini üzerine alan kimseye birakilir".
ez-Zuhrî (bu hadîsi tahdîs ettigi zaman) söyle dedi: Bu Hayber ve Fedek'ten Peygamber'e hâs olan arazîler bugüne kadar Umer'in yapip koydugu uygulama üzerindedirler [4].
Ebû Abdillah el-Buhârî (hadîsteki kelimeyi âyetteki ile tefsîr ederek) söyle dedi: "t'terâke", "Sana çarpti" demektir; "Ona isabet ettirdim, çarptim" ma'nâsina olan "Aravtuhû"dan iftiâldir. "Ya'rûhû ve i'terânî", "Ona bir hâdise isabet etti, beni bir is kaplayip kusatti" ta'bîrleri bu ma'nâdandir [5].

3-.....(ez-Zuhrî söyle dedi:) Muhammed ibn Cubeyr ibn Mut'un, su gelecek olan hadîsinden bana bir kisim zikredip söyle dedi: Ben Mâlik ibn Evs'in yanma girinceye kadar gittim ve kendisinden bu hadîsi sordum. Mâlik söyle dedi: Günes yükseldigi zaman ben ailem içinde oturdugum sirada gördüm ki, Umer ibnu'l-Hattâb'in elçisi bana geliyor. Gelince:
— Mü'minlerin Emîri'nin da'vetine icabet et, dedi.
Akabinde elçinin beraberinde tâ Umer'in huzuruna girinceye kadar yürüdüm. Umer'i hurma dallan veya yapraklarindan yapilmis bir dîvânin serît örgüleri üzerinde oturuyor buldum. Kendisiyle dîvân arasinda bir yaygi ve dösek yoktu. Umer deriden yapilmis bir yastiga dayanmisti. Kendisine selâm verdikten sonra oturdum. Umer:
— Yâ Mâlik, senin kavminden birtakim evler ahâlîsi bize gelmislerdir. Ben de onlar hakkinda kendilerine az mikdâr atiyye verilmesini emrettim. Sen bu mali teslim al da, onu aralarinda taksim et, dedi.
Ben de:
— Ey Mü'minlerin Emîri! Sen bunu benden baska birine emret-seydin, dedim,
O:
- Bu mali teslim al, ey adam! dedi.
Ben onun yaninda oturmakta iken yanma kapicisi Yerfa' geldi de: Usmân ibn Affân, Abdurrahmân ibn Avf, ez-Zubeyr, Sa'd
ibn Eibî Vakkaas'la görüsme arzun var mi; onlar senin yanina girmek

zni istiyorlar, dedi.
Umer:
— Evet, dedi ve onlara izin verdi.
Akabinde onlar içeriye girdiler ve selâm verip oturdular. Sonra Yerfa' da biraz oturdu. Sonra:
— Alî ve Abbâs'la konusmaya arzun var mi? dedi.
Umer:
— Evet, dedi ve onlara da izin verdi.
Akabinde ikisi de içeriye girdiler ve selâm verip oturdular. Akabinde Abbâs, Umer'e:
— Ey Mü'minlerin Emîri, benimle su Alî arasinda bir hüküm ver, dedi.
Alî ile Abbâs, Allah'in, Rasûlü'ne Benu'n-Nadîr'den fey' olarak verdigi mallar hususunda çekisiyor ve mücâdele ediyorlardi. Ab-bâs'in bu sözü üzerine oradaki topluluk, yâni Usmân ve arkadaslari:
— Ey Mü'minlerin Emîri, bu ikisi arasinda hükmet ve bunlarin birini digerinden rahat ettir, dediler.
Umer:
— Yavas ve sabirli olun! Gök ve yer izniyle duran Allah hakki için size sorarim. Rasûlullah(S)'in: "Bizler mîrâs olunmayiz, biz ne birakmissak sadakadir" buyurdugunu biliyor musunuz? Rasülullah "Bizler" sözüyle kendisim kasdediyordu degil mi? dedi.
Topluluk:
— Rasülullah bunu söylemistir, dediler.
Bu cevâb ve tasdîk üzerine Umer, Alî ile Abbâs'a yöneldi de:
— Allah hakki için ikinize soruyorum: Rasûlullah'in bu sözü söylemis oldugunu biliyor musunuz? dedi.
Onlar:
— Rasülullah bu sözü söylemistir, dediler. Umer:
— Ben size bu isten tahdîs ediyorum: Muhakkak ki Allah bu fey' mali hakkinda baska hiçbir kimseye vermedigi bir seyi kendi Rasûlü'ne tahsis etmistir, dedi. Sonra: "Allah'in (onlarin mallarin)rfö« Ra-sûlü 'ne verdigi fey'(e gelince) siz bunun üzerine ne ata, ne deveye binip kosmadiniz. Fakat Allah, rasûllerini dileyecegi kimselere musallat eder. Allah herseye kaadirdir" (ei-Hasr. 6) âyetini okudu. Iste bu (yânî Na-dîr ogullan, Hayber ve Fedek) Allah'in Rasûlü'ne hâss oldu. Allah'a yeminle söylüyorum ki, Rasülullah bu mallari sizleri disarida birakarak alip toplamadi ve onu sirf kendisine tahsîs etmedi, muhakkak bu fey' mallarini sizlere vermis ve onu size dagitmistir. Nihayet o fey'-lerden su mal arta kalmistir. Rasülullah bu fey' malindan kendi ailesinin bir senelik nafakasini ayirip verirdi. Sonra geri kalanini alir ve onu Allah'in mali (bir vakif) kilar (müslümânlarin islerine tahsîs eder) idi [6].
Iste Rasülullah kendi hayâtinda bu mallari böyle kullandi. Allah hakki için size soruyorum: Siz bunu biliyor musunuz? dedi. Onlar:
— Evet böyle biliyoruz, dediler.
Sonra Alî ile Abbâs'a döndü ve:
— Sizlere Allah hakki için soruyorum: Siz de bunu böyle biliyor nlusunuz? diye sordu.
(Ukayl, Ibn Sihâb'dan sunu ziyâde etti: Onlar da evet dediler.) Umer söyle dedi:
— Sonra Allah, Peygamberi'ni vefat ettirdi. Ebû Bekr: Ben Ra-^ulullahin velîsiyim, dedi ve Ebû Bekr bu mallari teslim aldi ve o mallarda Rasûlullah'm yaptigi gibi tasarruf etti. Allah bilir ki, Ebû

Bekr bu hususta dogru sözlüdür, itaatlidir, dogru yoldadir, hakka uyucu-dur. Sonra Allah, Ebû Bekr'i vefat ettirdi. Bu sefer ben Ebû Bekr'in velîsi oldum. Ve o mallari teslim aldim, emirligimin iki senesinde o mallarda Rasûlullah'm ve Ebû Bekr'in yaptigi gibi tasarruf ediyordum. Allah biliyor ki, ben de bu tasarruf hususunda dogru sözlü, itaatli, dogru yolda yürüyen ve hakka uyucu idim. Sonra siz ikiniz bana geldiniz, benimle konustunuz. Sözünüz bir, isiniz birdir. Yâ Ab-bâs, sen bana geldin, kardesinin oglu tarafindan mîrâs hisseni istiyordun. Ve bana su da, yânî Alî de geldi; o da karisi Fâtima'mn babasinin mîrâsmdan olan payini istiyordu. Ben de sizlere: Rasûlullah "Bizpey-gamberler toplulugu vâris olunmayiz. Biz ne birakirsak sadakadir (mülkiyeti Beytü'1-mâle âiddir)" buyurdu dedim. Müteakiben o mali size ayni sartla (yânî mülkiyeti Beytü'l-mâl'e, tasarrufu da Rasûlullah ve Ebû Bekr devrindeki gibi olmak sartiyle) teslîm etmek fikri bana zahir olunca: Isterseniz Rasûlullah'm tasarrufu, Ebû Bekr'in tasarrufu ve mallara velî oldugum zamandan beri benim tasarruf ede-geldigim gibi tasarruf edeceginize dâir Allah'in ahdi ve mîsâki üzerinize olmak sartiyle o mallan size teslîm edeyim, dedim. Sizler: Bu sart ile onlari bize teslîm et, dediniz. Ben de mallari size teslîm ettim. Simdi Allah hakki için (ey topluluk) sizlere soruyorum: Ben bu mallan bu sartla Alî ile Abbâs'a teslîm ettim mi? dedi.

Topluluk:

— Evet teslîm ettin, dediler.

Sonra Umer, Alî ile Abbâs'a yöneldi ve:

— Allah adina yeminle size soruyorum: Ben o mallari bu sartla izlere teslîm ettim mi? dedi.

Onlar da:

— Evet, diye cevâb verdiler.

Umer:

— Öyleyken, benden bundan baska bir hüküm mü istiyorsunuz? Gök ve yer, izni ve emriyle durmakta olan Allah'a yemîn ediyorum ki, ben o mallar hakkinda bundan baska bir hüküm vermem. Bu sartlar içinde bu mallari kullanmaktan ileride acze düserseniz, onlari ba-

na geri veriniz; ben onlari sizin yerinize (velayet yolu üzere) tasarrut ederim, dedi [7].

2- Ganimetin Beste Birini (Devlete) Vermek Dîndendir Babi

4-.....Ebû Cemre ed-Duba'î söyle demistir: Ben Ibn Abbâs'tan isittim, söyle diyordu: Abdu'1-Kays hey'eti geldi ve:

— Yâ Rasûlallah, bizimle senin aranda Rabîa'dan su topluluk, yânî Mudar kâfirleri vardir. Bu sebeble biz sana ancak haram ayda ulasabiliriz. O hâlde bize birsey emret de ona tutunahrn ve geride kalanlarimizi ona çagiralim, dediler.

Rasûlullah (S):

— "Sizlere dört sey emrediyor ve dört seyden de nehyediyorum; Allah'a îmân etmekle: Lâ ilahe ille'Hah sehâdetiyle (yânî) Allah'tan baska ilâh olmadigina sehâdet etmekle emrediyorum" buyurdu ve elini dügümledi, yânî küçük parmagini kivirdi. "Namazi devamli kilmak, zekâti vermek, ramazân orucunu tutmak ve bir de aldiginiz ganimetin beste birini Allah için (devlet hazînesine) vermenizi emrediyorum. Sizleri kabaktan, hurma kökünden, toprak testilerden, zift sürülmüs kaplardan (yânî bunlara hurma yâhud üzüm sirasi kurmaktan) nehyediyorum" buyurdu [8].

3- Peygamberin Vefatindan Sonra Kadinlarinin Nafakasi Babi

5-.....Bize Imâm Mâlik, Ebu'z-Zinâd'dan; o da el-A'rac'dan; o da Ebû Hureyre'den haber verdi ki, Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "(Vefatimda) mirasçilarim dînâr bölüsmezler, biraktigim sey, kadinlarimin nafakasindan ve isçimin ücretinden geri kalani sadakadir" [9].

6-.....Âise (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) vefat etti. O hâlde ki, benim evimde ciger sahibi bir hayvanin (yânî insan ve hayvanin) yiyecegi birsey yoktu; ancak bana âid bir raf (yânî dolap veya kiler) içinde yarim vesk ölçegi mikdâri arpa vardi. Ben ondan yedim. Müddet uzadi, onu ölçtüm, sonra tükendi [10].

7-.....Ebû Ishâk tahdîs edip söyle demistir: Ben Amr ibnu'l- Hâris'ten isittim, o: Peygamber (S)- geriye harb silâhi, beyaz katiri ve bir mikdâr arazîsinden baska birsey birakmadi; bunlari da sadaka olarak birakti, dedi [11].

4- Peygamberin Zevcelerinin Evleri Ve Onlara Nisbet Edilen Evler Hakkinda Gelen Haberler Babi

Ve Yüce Allah'in su kavillerinde gelen evler [12]: "(Ey Peygamber kadinlari, vakaar ile) evlerinizde oturun. Evvelki Câhiliyet yürüyüsü gibi yürümeyin..." (d-Ahzâb: 33);
"Ey îmân edenler, Peygamber'in evlerine -yemege da 'vet olunmaksizin, vaktine de bakmaksizin- girmeyin.
Fakat size izin verildigi zaman girin..." (ei-Ahzâb: 53).

8-.....Peygamber'in zevcesi Âise (R) söyle demistir: Rasûlullah(S)'in hastaligi agirlastigi zaman benim evimde bakilmak üzere diger zevcelerinden izin istedi. Onlar da kendisine izin verdiler [13].

9-..... Âise (R) söyle dedi: Peygamber (S) benim evimde, benim nevbetimde, benim gögsümün üstü ile gerdanimin arasinda vefat etti. Bir de Allah (O'nun vefati sirasinda) benim tükrügüm ile O'nun tükrügünü birarada birlestirdi. Âise söyle dedi: (Kardesim) Ab-durrahmân elinde bir misvakla odaya girdi... Peygamber'in, misvak kati geldigi için kullanmaya gücü yetmedi. Bu sefer misvaki ben aldim ve onu kendi dislerim üzerine sürerek yumusattim. Sonra bu yumusatilmis misvakla O'nun dislerini misvâkladim [14].

10-..... Ibn Sihâb'dan; o da Alî ibn Hüseyin'den tahdîs etti ki, ona da Peygamber'in zevcesi haber vermistir: Rasûlullah (S) ramazânin son on günü içinde mescidde i'tikâfta iken Safiyye ziyaretine gitmisti. (Bir müddet konustuktan) sonra dönmek üzere Safiyye ayaga kalkmis, Rasûlullah da onu

geçirmek üzere onunla beraber ayaga kalkmis. Peygamber'in bir diger zevcesi olan Ümmü Seleme'nin kapisi yanindaki mescid kapisina geldiginde, Ensâr'dan iki kisi onlarin yakinindan geçmisler ve Rasûluilah'a selâm verip acele yürüyerek geçmisler. Rasûlullah onlara:
— "Acele etmeyiniz, durunuz! (Yanimdaki kadin Safiyye bintu Huyey'dir)" buyurdu.
O iki zât:
— Yâ Rasûlallah, biz Allah'i tenzih ederiz, dediler.
Ve Peygamber'in Safiyye'nin hüviyyetini ta'yîne mecburiyet hissetmesi bunlara agir geldi. Bunun üzerine Peygamber:
— "Seytân insanda (yânî insân bedeninde dolasan) kan mesâbesindedir. Ben sizin gönüllerinize seytânin kötü bir sübhe atmasindan endîse ettim" buyurdu [15].

11-.....Abdullah ibn Umer (R): Ben bir gün Hafsa'nin evinin dami üstüne çiktim ve Peygamber(S)'i arkasini kibleye döndürerek Sâm tarafina yönelerek ihtiyâcini yerine getirir hâlde gözümle gördüm, demistir [16].

12-.....Âise (R), Rasûlullah (S) ikindi namazini günes henüz Âise'nin odasindan çikmadan kilar idi, demistir [17].

13-.....Abdullah ibn Umer (R) söyle demistir: Peygamber (S) bir gün hatîb olarak ayaga kalkti ve hutbe esnasinda eliyle Âise'nin meskeni tarafini isaret ederek üç defa: "Iste fitne bu taraftadir, seytânin boynuzunun dogacagi yerdedir" buyurdu [18].

14-.....Peygamber'in zevcesi Âise (R), Abdurrahmân kizi Amre'ye söyle haber vermistir: Rasûlullah (S), Âise'nin yaninda idi. Bu sirada Âise bir insan sesi isitti ki, o insan Hafsa'nin evine girmek için izin istiyordu. (Âise dedi ki:) Ben:
— Yâ Rasûlallah, su adam evinize girmek için izin istiyor, dedim.
Bunun üzerine Rasûlullah:
— "Saniyorum ki o, Hafsa'nin süt amcasi fulan kimsedir!" buyurdu.
(Âise dedi ki: Süt amcam fulân hayâtta olsaydi benim yanima girebilecek miydi? diye sordum.) Rasûlullah:
— "(Evet girebilirdi, çünkü) süt, velâdet ve nesebin haram kildigi herseyi haram kilar" buyurdu [19].

5- Peygamber'in Zirhi, Asasi, Kilici, Bardagi, Mührü Gibi Taksimi Zikredilmeyen Ve Kendisinden Sonra Halîfelerin Kullandiklari Seylerden Zikredilenlerle Vefatindan Sonra Sahâbîlerin Ve Digerlerinin Teberrük Edegeldikleri. Yânî Kutlu Sayip Kullandiklari Saçlari, Ayakkabilari, Kap-Kacaklari -Sahan Ve Taslari- Babi [20]

15-..... Basra Kaadisi Sumâme ibn Abdillah ibn Enes'ten; o da dedesi Enes'ten tahdîs etti ki, Ebû Bekr halîfe yapilinca, Enes'i Bahreyn'e gönderdi ve kendisi için su meshur mektubu (yâni sadaka farizasi kitabini) yazdi ve Ebû Bekr bu mektubu mühürledi. Bu mührün naksi (yâni üzerindeki yazi) üç satir idi:

Muhammedun bir satir ve Rasûlu bir satir ve Allâhi bir satirdi [21].

16-.....îsâ ibnu Tahmân tahdîs edip söyle demistir: Enes ibn Mâlik -Peygamber'in vefatindan sonra- tüyleri dökülmüs mesinden tasmali bir çift ayakkabi çikardi. Ibn Tahmân dedi ki: Bana Sabit el-Bunânî, Enes'ten söyle tahdîs etti: Enes bize iki ayakkabi çikardiktan sonra: Bunlar Peygamber(S)'in ayakkabilaridir, diye haber verdi [22]

17-.....Ebû Burde söyle demistir: Âise -Peygamber'in ölümünden sonra- bize yünden keçelenmis bir kaftan çikardi ve: Peygamber'in ruhu bu kaftanin içinde nez' olundu, yânî koparilip çekildi, dedi.
Süleyman ibnu'l-Mugîre, Humeyd'den rivayetinde sunu ziyâde etti: Ebû Burde söyle dedi: Âise bize Yemen'de dokunan tok kumastan yapilmis bir izâr ile yine bu kumastan yapilip "el-Miilebbede" dedikleri bir kisve çikardi [23].

18-.....Enes ibn Mâlik(R)'ten: Peygamber(S)'in su bardagi kirildi, akabinde kirik yerine gümüsten bir bardak edindi dedigini tahdîs etti.
Râvî Âsim el-Ahvel: Ben bu kadehi gördüm ve (teberrüken içine su koyup) ondan su içtim, demistir [24]

19-.....Ibn Sihâb, Muhammed ibn Amr ibn Halhale ed-Duelî'ye söyle tahdîs etmistir: Ona da Hz. Hüseyin'in oglu Alî tahdîs etti ki, onlar, kendileri Alî'nin oglu Hüseyin'in öldürüldügü zaman -Allah'in rahmeti onun üzerine olsun- Muâviye'nin oglu Yezîd'in yanindan Me-dîne'ye geldikleri sirada kendilerini Misver ibn Mahrame (R) karsilamis ve:
— Bana herhangibir ihtiyâcin var mi? Varsa onu bana emredebilirsin, demistir.
Hüseyin'in oglu Alî dedi ki: Ben de Misver'e:
— Hayir, bir ihtiyâcim yoktur, dedim. Misver, Hüseyin'in oglu Alî'ye:
— Sen Rasûlullah'in kilicini bana verir misin? Çünkü ben bu kavmin onu almakta sana galebe etmesinden endîse ediyorum. Allah'a yemîn ederim ki, eger sen onu bana verirsen, benim nefsime ulasilmadikça, yânî ruhum kabz olunmadikça bu kiliç ebediyyen onlara ulastirilmaz. Su da muhakkak ki Ebû Tâlib'in oglu Alî, Fâtima'nin üstüne -aleyhi's-selâm- Ebû Cehl'in kizini istemisti, iste bu sirada Ra-sûlullah'tan isittim. O, su minberin üzerine çikmisti da bu hususta hitabe îrâd ediyordu. Ben de o günlerde ihtilâm olmus hâlde idim. Rasûlullah (S) orada: "Muhakkak Fâtima bendendir. Ben onun -beser tabîatinden nes'et eden kiskançlik sebebiyle- dîni hususunda fitneye ma'rûz kalmasindan endîse ediyorum" buyurdu.
Râvî Mahrame dedi ki: Sonra Rasûlullah, Abdu's-Sems ogulla-n'ndan olan bir damadini (yânî kizi Zeyneb'in kocasi bulunan Ebû'l-
Âs ibn Rabî'i) zikretti de onu kendisine hisimligi hususunda övdü ve güzel hâllerini söyle dile

getirdi; "O bana söz söylemis, sözünde gerçek çikmistir. O bana va'd etmis, va'dini yerine getirmistir, Kat'îsöylüyorum ki, ben hiçbir halâli haram kiliyor degilim, hiçbir harami da halâ! kilmiyorum. Lâkin Allah'a yemîn ediyorum ki, Allah Rasû-lü'nün kizi ile Allah düsmaninin kizi ebeden (bir adamin nikâhinda) birlesmez" [25]

20-.....Muhammed ibnu'l-Hanefiyye söyle demistir: Eger babam Alî (R) Usmân ibn Affân'i kötülükle zikredici olaydi, birtakim insanlar ona gelip de Usmân'in zekât me'rnûrlarindan sikâyet ettikleri gün zikrederdi. O gün babam Alî, bana: Usmân'a git de ona (gönderdigim) sahîfenin Rasûlullah'in sadakasi (yânî sarf yerlerinin yazildigi sahîfe) oldugunu haber ver de: Zekât me'mûrlarina emret ki, bunun içindeki hükümlerle amel etsinler, dedi.
Muhammed ibnu'l-Hanefiyye dedi ki: Bunun üzerine ben bu sa-hîfeyi Usmân'a götürdüm. Usmân: O sahîfeyi bizden geri çevir, dedi. Akabinde ben o sahîfeyi tekrar Alî'ye getirdim ve olani kendisine haber verdim. Babam: O sahîfeyi aldigin yere koy, dedi.
Buhârî'nin seyhi el-Humeydî söyle dedi: Bize Sufyân ibn Uyeyne tahdîs edip söyle dedi: Bize Muhamrfied ibn Sûka tahdîs edip söyle dedi: Ben Mimzir es-Sevrî'den isittim ki, Muhammed ibnu'1-Hane-fiyye söyle demistir: Beni babam Alî haberci gönderdi de: Su kitabi, yânî yaziyi al ve onu Usmân'a götür. Çünkü bunun içinde Peygam-ber(S)'in sadaka hususundaki emri vardir, dedi [26]
.

6- Ganimetin Beste Birinin. Rasulullah'a Nevbet Nevbet Inen Mühim Isler Ve Hâdiseler Için. Fakirler Için Ve Peygamberin Suffa Ehlini Ve Dullari Tercîh Etmesi Için Oldlguna Delîl Babi

Peygamber'in kizi Fâüma hububat ögütmekten, el degirmeni döndürmenin yorgunlugundan Peygamber'e sikâyet edip de kendisine esirlerden bir hizmetçi vermesini istedigi zaman, Peygamber, kizinin bu istegini Allah'a havale etmistir (yânî kizinin istegini karsilamamistir).

21-.....Bize Alî söyle tahdîs etti: Fâtima aleyhi's-selâmin el degirmeniyle hububat ögütmekten dolayi eline hastalik gelmisti. O sirada Rasûlullah'a birtakim harb esirleri getirildigi Fâtima'ya ulasti. Fâtima da o esirlerden bir hizmetçi istemek üzere babasina gitti, fakat babasini evde bulamadi. Derdini Âise'ye zikretti. Akabinde Peygamber geldiginde Âise, Fâtima'nm geldigini ve dilegini kendisine söyledi. (Alî dedi ki:) Müteakiben biz yataklarimiza girmis hâlde iken Peygamber bize geldi. Biz hemen yatagimizdan kalkmaga davrandik.
Peygamber (S):
— "Yerinizde durunuz!" buyurdu ve (ikimizin arasina oturdu) hattâ ben gögsümün üzerine dokunan iki ayaginin serinligini hissettim.
Akabinde Peygamber: -
— "Iyi dinleyin! Ben size, sizin benden istediginiz esîr hizmetçiden daha hayirli bir seye delâlet ediyorum: Siz (gece) yataklariniza girdiginizde otuzdört defa Allâhu Ekber, otuzüç kerre Elhamdu HU lâhi ve otuzüç kerre de Subhânalîahi deyiniz. Bunlari söylemeniz sizler için benden istediginiz hizmetçiden daha hayirlidir" buyurdu [27],

7- Yüce Allah'in Su Kavli Babi: .

Bilin ki ganimet olarak aldiginiz herhangi birseyin mutlakaa beste biri Allah'in, Rasûlü'nün... " <ei Enfâi: 4i>.
"Rasûlü*nündür" sözüyle bunun taksiminin Rasûl'e âid oldugunu kasdediyor. Rasûlullah (S): "Ben ancak
bölüstürücü ve hazineciyim; Allah ise vericidir" buyurdu.

22-.....Bize Su'be, Süleyman ibn Mihrân'dan, Mansûr'dan ve Katâde'den tahdîs etti. Bu üçü de Salim ibn Ebi'l-Ca'd'dan isitmis-lerdir. Câbir ibn Abdillah (R): Bizim Ensâr'dan bir adamin bir oglu dogdu. O kimse Ogluna Muhammed adini vermek istedi, demistir. Su'be: Mansûr hadîsinde söyle dedi: O Ensârî: Ben oglumu boynum üzerinde tasiyip onu Peygamber'e getirdim, dedi. Yine Su'be: Süleyman el-A'mes hadîsinde söyle dedi: O Ensârî'nin (yânî Enes ibn Fu-dâle'nin) bir oglu oldu. Onu Muhammed diye isimlemek istedi. Peygamber (S): "Benim ismimle isimleyiniz, fakat künyem ile kün-yelenmeyiniz. Çünkü ancak ben Kaastm, yânî taksim edici kilindim, (mîrâs ve ganimet mallarini) aranizda ancak ben taksim ederim" buyurdu.
Husayn ibn Abdirrahmân es-Sulemî, Rasûlullah'm "Ben bir taksim edici olarak gönderildim, aranizda ben taksim ederim" buyurdugunu söyledi.
el-Buhârî'nin seyhi Amr ibn Merzûk söyle dedi: Bize Su'be haber verdi: Katâde söyle demistir: Ben Sâlim'den isittim; o da Câbir'-den: el-Ensârî, ogluna el-Kaasim ismini vermek istedi. Peygamber:
"Benim ismimle isimleyin, fakat künyem ile künyelenmeyin" buyurdu [28].

23-..... Câbir ibn Abdillah (R) söyle demistir: Bizim Ensâr taifesinden bir adamin bir oglu dogdu. Kendisi çocuga el-Kaasim adini verdi. Ensâr ona:
— Biz seni Ebû'l-Kaasim künyesiyle anmayiz ve sana bu dogum sebebiyle "gözaydin" diye ikram da etmeyiz, dediler.
Bunun üzerine o Ensârî zât Peygamber'e geldi ve:
— Yâ Rasûlallah, bir oglum dogdu, ona el-Kaasim adini verdim. Ensâr bana: Biz seni Ebû'l-Kaasim künyesiyle lakablamayiz ve sana "gözaydin" tebrikinde de bulunmayiz, dediler (ne buyurursunuz
diye sordu)?
Peygamber (S):
— "el-Ensâr güzel söylemistir. Benim ismimle ad verebilirsiniz, fakat benim künyem ile künyelenmeyin. Çünkü Kaasim, yalniz benimdir" buyurdu [29].

24-.....Humeyd ibn Abdirrahmân, Muâviye ibn Ebî Sufyân'in söyle dedigini isitmistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Allah her kimin hayrini murâd ederse ona dîn hususunda (büyük bir) anlayis verir. Verici ancak Allah'tir. Ben (verici degil) yalniz taksim ediciyim [30]. Bir de bu ümmet Allah'in emri gelinceye (kiyamet gününe) kadar kendilerine muhalefet edenler üzerine gâlib olmakta

devam edecekler, onlar gâlib hâlde bulunacaklar" [31].

25-.....Bize Hilâl, Abdurrahmân ibn Ebî Amre'den;o daEbû Hureyre(R)'den tahdîs etti ki, Rasûlullah (S): "Ben size ne birsey verebilirim, ne de (verilene) mâni' olabilirim. Ben taksim ediciyim, em-rolundugum yere koyarim" buyurmustur [32].

26-..... Havle el-Ensâriyye (R) söyle demistir: Ben Peygamber(S)'den isittim, söyle buyuruyordu: "Birtakim adamlar Allah'in (müslümânlarin iyiligine tahsîs buyurdugu) malinda haksiz olarak ta-sarruf ederler, îste onlar için kiyamet gününde o ates muhakkaktir" [33].

8- Peygamberin: "Ganimetler size halâl kilindi" sözü Bâbi [34]

Ve Yüce Allah söyle buyurdu:
"Allah size alacaginiz daha birçok ganimetler de va'detmis, simdilik bunu pesin vermistir.. " (ei-Feth: 20) [35]
Ganimet, mukaatele eden müslümânlarin umûmuna âiddir. Nihayet Rasûlullah buna hakk kazananlari hakk kazanmayanlardan ayirip beyân eder [36].

27-..... Bize Husayn ibn Abdirrahmân es-Sulemî, Âmir es- Sa'bî'den; o da Urve el-Bârikî'den tahdîs etti ki, Peygamber (S): "Gazâya giden) atin alnina dökülen saçlarinda kiyamet gününe kadar hayir dügümlüdür. Hayir kiyamet gününe kadar ecir (yânî sevâb) ve ganimettir" buyurmustur [37].

28-.....Bize Ebu'z-Zinâd, el-A'rac'dan; o da Ebû Hureyre(R)'den haber verdi ki, Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "Kisrâ helak oldugu zaman ondan sonra kisrâ yoktur. (Bizans hükümdari olan) Kayser helak oldugu zaman ondan sonra kayser yoktur (yânî kayser hâkimiyeti olmayacaktir). Nefsim yedinde olan Allah 'a yeminle söylüyorum ki, Kisrâ ile Kayser'in hazîneleri muhakkak Allah yolunda harcanacaktir"[38].

29-.....Câbir ibn Semure (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Kisrâ helak oldugu zaman ondan sonra kisrâ yoktur. Kayser helak oldugu zaman ondan sonra da kayser yoktur. Nefsim yedinde olan Allah 'a yeminle söylüyorum ki, Kisrâ ile Kayser'in hazîneleri muhakkak Allah yolunda harcanacaktir"[39].

30-.....Bize Câbir ibn Abdillah (R) tahdîs edip söyle dedi: Rasûlullah (S): "Ganimetler bana halâl kilindi (hâlbuki benden evvel kimseye halâl edilmemistir)" buyurdu [40].

31-.....Bana Mâlik, Ebu'z-Zinâd'dan; o da el-A'rac'dan; o'da Ebû Hureyre(R)'den haber verdi ki, Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "Kendisini (evinden sirf) Allah yolunda cihâd etmek ve kelimetu'llah'i tasdik etmek niyeti çikararak Allah yolunda cihâd eden kimseye Allah onu, sehîd olmak suretiyle cennete girdirmeyi yâhud içinden çikmis oldugu meskenine sevâbla yâhud ganimetle salimen döndürmeyi tekeffül etmistir"[41].

32-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Peygamberlerden bir peygamber gazaya gitti ve kavmine söyle dedi: Bir kadin fercine nikâhla mâlik olup da onunla evlenmek istedigi hâlde henüz evlenmemis olan bir erkek bana tâbi' olmasin (yâni benimle beraber cihâda yürümesin). Birçok evler kurmus, fakat henüz tavanlarini yükseltmemis olan kimse de benimle yürümesin. Koyun yâhud gebe develer satin almis da bunlarin yavrularini dogurmalarini beklemekte olan kimse de benimle beraber yürümesin.
"Peygamber bu ta'lîmâti verdikten sonra gazaya gitti ve nihayet ikindi namazi vaktinde yâhud buna yakin bir zamanda fethedecegi beldeye yaklasinca günese hitaben: Sen bir me'mûresin, ben de bir me'mûrum dedi ve: Yâ Allah! Bu günesi bizim üzerimizde biraz durdur! diye dua etti. Müteakiben Allah bu peygambere fetih verinceye kadar günes onun üzerinde durduruldu. Neticede o peygamber ganimetleri topladi. Derken onlari yemesi için (gökten bir) ates geldi. Fakat ates o ganimetleri yemedi. Bunun üzerine peygamber, ordusuna: Sizin içinizde ganimet malina bir hiyanet vardir, binâenaleyh herbir kabileden bir kimse bana bey'at etsin, dedi. (Bey'at ettiler.) Bu bey'at sirasinda birisinin eti peygamberin eline yapisti. Peygam-,bet derhâl: Hiyanet muhakkak sizin içinizdedir. Binâenaleyh senin kabilen benimle bey'at yapsin, dedi. (Kabile bey'at yapti.) Bu sirada iki yâhud üç kimsenin elleri peygamberin eline yapisti. Peygamber: Hiyanet fiili sizdedir, sizler hiyanet ettiniz, dedi. Akabinde onlar sigir basi gibi altindan bir bas getirdiler ve bunu yere koydular. Akabinde ates geldi ve o ganimet malini yedi. Sonra Allah bizler için ganimeti halâl kildi. Allah bizim zayifligimizi ve aczimizi gördü de ganimetleri bize halâl kildi"[42]

9- Bâb: Ganimet, Düsmanla Çarpismada Hazir Bulunanlarindir

33-..... Eslem söyle demistir: Umer ibnu'l-Hattâb (R): Eger mülümanlarin sonu (yânî müstakbel nesillerin hayâti endîsesi) olmasaydi, Peygamber'in Hayber arazîsini taksîm ettigi gibi, ben de fethettigim her karyeyi (her memleketin arazîsini) muhakkak ganîmet sâhibleri (yânî fâtihleri) arasinda taksîm ederdim; dedi[43].

10- Ganîmet Için Harbeden Kimsenin Sevabi Eksilir Mi? Babi

34-.....Bize Ebû Mûsâ el-Es'arî (R) tahdîs edip söyle dedi: Bir çöl Arabi Peygamber'e:
— Bâzi kimseler ganimet almak için harbeder, bâzi kimseler insanlar yaninda yigitligi zikrolunsun diye harbeder, bâzilari da (yigitlik) derecesi görülsün diye harbeder. Su hâlde Allah' yolunda olan kimdir? dedi.
Peygamber (S):

— "Kim Allah kelimesi (Allah'in tevhidi kelimesi) en yüksek olsun diye muharebe ederse, iste o mücâhid Allah yolundadir" buyurdu [44].

11- Devlet Baskaninin, Huzuruna Getirilen Müsrik Hediyelerini Hazir Bulunanlar Arasinda Taksim Etmesi Ve Hazir Bulunmayan Yâhud Kendisinden Uzak Bulunanlar Için De Pay Ayirip Saklamasi Babi

35-.....Bize Hammâd ibn Zeyd, Eyyûb es-Sahtiyânî'den; o da Abdullah ibn Ebî Muleyke'den tahdîs etti: Peygamber (S)'e has ipekten altin dügmeli (yâhud altin halkalarla örülü) birçok kaftanlar hediye edildi. Peygamber bu kaftanlari sahâbîlerinden birtakim insanlar arasinda taksim etti. Bu kaftanlardan bir tanesini de Mahrame ibn Nevfel için ayirdi. Müteakiben Mahrame, beraberinde oglu Misver ibn Mahrame oldugu hâlde geldi de, Peygamber'in kapisi Önünde di-küdI. Ve ogluna:
— Peygamber'i bana çagir! dedi.
Peygamber babamin sesini isitti de, yanma bir kaftan alip dügmelerini öne dogru tutarak babam Mahrame'yi bununla karsiladi ve:
— "Yâ Eba'l-Misver, bunu senin için sakladim! Yâ Eba'l-Misver, bunu senin için sakladim!" buyurdu.
Mahrame'nin huyunda bir siddet ve sertlik vardi [45].
Bu hadîsi Ismail ibn Uleyye, Eyyûb es-Sahtiyânî'den rivayet etmistir.
Ve Hâtem ibnu Verdân söyle dedi: Bize Eyyûb es-Sahtiyânî, Ib-nu Ebî Muleyke'den tahdîs etti ki el-Misver: Peygamber'e bir çok kaftanlar geldi... demistir. Bu hadîsi îbnu Ebî Muleyke'den rivayet etmekte el-Leys ibn Sa'd, Eyyûb es-Sahtiyânî'ye mutâbaat etti [46].

12- Bâb: Peygamber (S) Kurayza Ve Benu'n-Nadir Arazîlerini Nasil Taksîm Etti?

Ve bunlardan masrafi kendisine dönen ailesinin harcamalarina ve mühim hâdiselere verdigi seyler.

36-.....Ben Enes ibn Mâlik(R)'ten isittim, söyle diyordu: Ensâr'dan olan insanlar gelir getiren hurmaliklarini Peygamber(S)'e kendi masraflarini karsilamasi için hediye ediyorlardi. Nihayet Peygamber Kurayza ve Benu'n-Nadîr kabilelerini fethetti. Bunun ardindan Me-dîneli Ensâr'a daha evvel Muhâcirler'e teslîm ettikleri hurmaliklari kendilerine geri verilir oldu [47].

13- Peygamber(S)'In Maiyyetinde Gaza Edenlerin, Vâlîlik Ve Kumandanlik Yapanlarin Diri Ve Ölü Hâllerinde Mallarindaki Bereket Ve Artma Babi

37-.....Ben Ebû Usâme Hammâd ibn Seleme'ye: Hisâm ibn Urve size tahdîs etti mi? diye sordum. (Burada suâlin cevâbi zikredilmedi. Fakat Ishâk ibn Râhûye'nin Müsned'inde bu isnâd ile "evet" deyip sunu sevketmistin) Bana Hisâm ibn Urve, babasi Urve ibnu'z-Zubeyr'den; o da kardesi Abdullah ibnu'z-Zubeyr'den tahdîs etti. O söyle demistir: ez-Zubeyr ibnu'I-Avvâm Cemel Vak'asi

gününde durdugu zaman beni çagirdi [48]. Ben yaninda dikeldim. Bana sunlari söyledi:
— Ey ogulcugum! Su muhakkak ki, bu gün ancak zâlim olan yâhud mazlum olan öldürülür. Ve ben bu gün kendimi baska türlü degil, ancak mazlum olarak öldürülecegimi zannediyorum. Ve benim en büyük hüznüm ve endîsem elbette borcumdur. Sön borcumuzun, malimizdan herhangi birsey birakacagini zannediyor musun? dedi ve:
— Ey ogulcugum malimizi sat ve borcumu öde, sözünü söyledi.
Ve malinin üçte birini vasiyet etti; bu üçte birin üçte birini husûsî olarak Abdullah ibn Zubeyr'in ogullarina vasiyet etti. Zubeyr, oglu Abdullah ibn Zubeyr'i kasdederek onun ogullari için üçte birin üçte biri diyor: Eger borcun ödenmesinden sonra birsey artmis olursa, o fazlanin üçte biri senin ogullarina âiddir.
Hisâm ibn Urve (geçen senedle) söyle dedi: Abdullah ibnu'z-Zubeyr'in çocuklarinin bâzisi yasça (yâhud vasiyetteki payca) Zubeyr'in ogullarinin bâzisina müsavi olmustur: Bunlar Hubeyb ve Abbâd'-dir. Zubeyr'in bu vasiyeti yaptigi gün dokuz oglu ve dokuz kizi vardi,
Abdullah dediki: Babam Zubeyr, borcunun ödenmesini bana vasiyet etmeye basladi ve söyle diyordu:
— Ey ogulcugum! Eger borç ödemekten herhangi birsey hususunda âciz olursan, o zorluga karsi Mevlâmdan yardim iste! dedi.
Abdullah söyle dedi: Vallahi ben babamin bu "Mevlâm" sözüyle ne kasdettigini bilemedim. Sonunda:
— Babacigim, senin Mevlân kimdir? diye sordum.
— (Benim Mevlâm) Allah'tir, dedi.
Abdullah söyle devam etti: Vallahi ben onun borcunu ödemekten dolayi herhangi bir sikintiya düstükçe muhakkak:
— Yâ Mevlâ'z-Zubeyr(= Ey Zubeyr'in Mevlâsi)! Zubeyr'in borcunu kaza et! diye duâ ettim; akabinde Yüce Allah onun borcunu ödedi. Sonunda Zubeyr (R) Öldürüldü. Zubeyr arkasinda altin para ve gümüs para birakmadi; o yalniz bâzi arazîler birakti. Gâbe mevkiindeki büyük arazî, Medine'de onbir ev, Basra'da iki ev, Kûfe'de bir ev, Misir'da bir ev bunlardandir.
Abdullah dedi kî: Zubeyr'in üzerindeki borç ancak söyle olusmustur: Birtakim kimseler ona mal getirir ve mali Zubeyr'in yaninda emânet birakmak ister idi. Zubeyr ise ona:
— Hayir, ben bu mali emânet olarak teslim almam; lâkin o rnal benim zimmetimde bir ödünçtür. Çünkü ben emânetin zayi' olmasindan (ve bunun da benim mali iyi korumadigimdan meydana gel-diginin zannolunmasindan) korkarim, der idi.
Zubeyr asla bir kumandanlik, harâc toplayiciligi ve (mal toplamaya sebeb olacak cinsten) herhangi bir vazifeyi üzerine almamistir [49] O sâdece Peygamber(S)'in yâhud Ebû Bekr'in yâhud Umer'in yâhûd Usmân'in -Allah onlardan razi olsun- maiyyetlerinde yapilan gazvelerde mevcûd olmustur.
Abdullah ibnu'z-Zubeyr söyle dedi: Ben babam Zubeyr'in üzerindeki borcu hesâb ettim de, onu ikimilyon ikiyüzbin olarak buldum. Râvî dedi ki: Hakîm ibn Hizam, Abdullah ibnu'z-Zubeyr'e ka-vustu da:
— Ey kardesimin oglu! Kardesim Zubeyr'in üzerinde ne kadar
borç vardir? diye sordu.
Abdullah, borcun bir kismini gizledi de:

— Yüzbin, dedi.
Bunun üzerine Hakîm: :
— Vallahi ben sizin mallarinizin bu kadar borcu ödemeye yetecegini zannetmiyorum, dedi.
Bu sefer Abdullah:
— Eger borçlar ikimilyon ikiyüzbin olmus ise, senin re'yin nedir bana haber ver? dedi.
Hakîm:
— Bu kadar borcu ödemeye takat yetireceginizi sanmiyorum. Eger bu borçtan herhangi birseyi ödemekten âciz olursaniz benden
yardim isteyin, dedi.
Râvî dedi ki: Zubeyr, Gâbe'deki arazîyi yüzyetmis bine satin almis idi. Oglu Abdullah ise bu arazîyi satmak için bir milyon altiyüz-bin kiymet ta'yîn etti. Sonra ayaga kalkti ve:
— Her kimin Zubeyr'in üzerinde alacagi bir hakk varsa, Gâbe'-ye bizim yanimiza gelsin, dedi.
Akabinde Abdullah ibn Ca'fer ibn Ebî Tâlib oraya geldi. Bu Abdullah'in, Zubeyr'in üzerinde dörtyüzbin alacagi vardi. Bu Abdullah, Abdullah ibnu'z-Zubeyr'e hitaben:
— Eger isterseniz bu dörtyüzbinlik alacagimi size birakayim, dedi. Abdullah ibnu'z-Zubeyr:
— Hayir (alacagini birakma; bunu istemeyiz), dedi.
Abdullah ibn Ca'fer:
— Eger isterseniz, benim alacagimi geri birakmak istediginiz alacaklarin içine koyup geriye birakirsiniz, dedi.
Abdullah ibnu'z-Zubeyr:
— Hayir, alacagini geri birakma, dedi. Râvî dedi ki: Abdullah ibn Ca'fer:
— Öyleyse bu arazîden benim için bir parça kesin, dedi. Abdullah ibnu'z-Zubeyr de ona hitaben:
— Suradan suraya kadar olan parça senindir, dedi.
Râvî dedi ki: Abdullah ibnu'z-Zubeyr, Gâbe arazîsinden (ve evlerden) bâzisini satti da babasi Zubeyr'in borcunu ödedi. Borcun hepsini tamamen ödedikten sonra Gâbe arazîsinden dörtbuçuk pay bakî kaldi. Abdullah ibnu'z-Zubeyr akabinde Sam'a Muâviye ibn Ebî Suf-yân'in yanina geldi. Muâviye'nin yaninda Amr ibnu Usmân ibn Af-fân, Abdullah ibnu'z-Zubeyr'in kardesi el-Munzir ibnu'z-Zubeyr, (Mü'minlerin anasi Sevde'nin kardesi) Abdullah ibnu Zem'a bulunuyorlardi. Muâviye, Abdullah ibnu'z-Zubeyr'e hitaben:
— Gâbe arazîsine ne kadar kiymet ta'yîn edildi? dedi. Abdullah:
— (Onalti pay aslindan) herbir pay yüzbine geldi, dedi.
Muâviye:
— Geriye kaç pay kaldi? dedi. Abdullah:
— Dört bütün pay ile bir yarim pay kaldi, dedi,
el-Munzir ibnu'z-Zubeyr:
— Ben yüzbin mukaabilinde bir pay satin aldim, dedi.
Amr ibnu Usmân:
— Ben de yüzbine mukaabil bir pay satin aldim, dedi.
Abdullah ibnu Zem'a:
— Ben de yüzbîn karsiliginda bir pay satin aldim, dedi.
Bu sefer Muâviye:
— Geriye ne kadar pay kaldi? diye sordu.

Abdullah:
— Bir pay ile yarim pay kaldi, dedi,
Muâviye:
— Ben de onu yüzelli bin karsiliginda satin aldim, dedi. Râvî dedi ki: Abdullah ibn Ca'fer (ibn Ebî Tâlib), Muâviye'den
onun payini altiyüzbin mukaabilinde satin aldi (da böylece ikiyüzbin kazandi). Abdullah ibnu'z-Zubeyr babasinin borçlarini ödeyip bu borç isini bitirdigi zaman Zubeyr'in diger ogullari kendisine:
— Artik mirasimizi aramizda taksîm et, dediler.
Abdullah:
— Hayir, Allah'a yemîn ederim ki, dört sene hacc mevsiminde "Haberiniz olsun! Her kimin Zubeyr üzerinde alacagi bir hakk varsa bize gelsin de o borcu ödeyelim!" diye nida ve i'lân etmedikçe, mîrâsi aranizda taksîm etmem, dedi.
Râvî dedi ki: Artik Abdullah ibnu'z-Zubeyr her sene hacc mevsiminde böyle nida ve i'lân etmeye basladi. Nihayet dört yil geçince (ve kendisine hakk isteyici kimse gelmeyince) mîrâsi Zubeyr'in ogullari arasinda taksîm etti.
Râvî dedi ki: Zubeyr öldügü zaman arkasinda dört karisi varJ di. Abdullah'a vasiyet edilen üçte biri kaldi da her bir kadina (sekizde bir hisse olarak) bir milyon ikiyüzbin isabet etti. Buna göre Zubeyr'A in (vasiyet, mîrâs ve borçlarini içine alan) mali elli milyon ikiyüzbindir [50].

14- Bâb: Devlet Baskani Bir Insani Bir Ihtiyaç Hususunda Elçi Gönderdigi Yâhud Ona Orada Ikaamet Etmesini Emrettigi Zaman Ganimetten O Sahsa Hisse Verilir Mi?

38- Bize Mûsâ ibn Ismail tahdîs edip söyle dedi: Bize Ebû Avâ-ne tahdîs edip söyle dedi: Bize Usmân ibn Vehb tahdîs etti ki, Ibn Umer (R) söyle demistir: Usmân Bedir vak'asindan ancak su sebeb-den dolayi kaybolmustur: Çünkü hakikat sudur ki, Rasûlullah'in kizi (Rukayye) Usmân'in nikâhi altinda idi ve (Bedir seferi sirasinda) agir hasta bulunuyordu. Peygamber (S) Usmân'a hitaben: "Senin için Bedir'de hazir bulunan bir gâzîsevabi ve onun ganimet payi vardir" buyurdu (ve ona hisse verdi) [51].

15- Bâb- Ganimetin Beste Birinin Müslümanlara Nevbet \Evbet Gelen Mühim Hâdiseler Için Olduguna Delilden Biri Hevâzin Kabilesinin Peygamberin Kendileri Içinde Bir Süt Annesini Emmis Olmasi Sebebiyle Peygamberden Istekte Bulunmalari; Peygamberin De Müslüman Gazilerden, Onlardan Aldiklari Hisselerini Geri Vermelerini Halâl Saymasidir.

Yine buna delilden biri de Peygamberin hisselerini geri veren müslümânlara fey'den ve ganimetlerin beste
birinden onlara vermeyi va'd eder olmasidir. Peygamberdin Ensâr'a ve Ensâr'dan Câbir ibn Abdillah'a Hayber hurmasindan vermesi de ayni konuya delildir.

39-.....îbnu Sihâb söyle demistir: Ve Urve ibnu'z-Zubeyr söyledi ki, kendisine Mervân ibnu'l-Hakem ile Misver ibn Mahrame, Rasûlullah'in söyle buyurdugunu haber vermislerdir; Rasûlullah'a

Hevâzin kabilesi hey'eti müslümân olarak geldikleri ve kendisinden mallarinin ve esirlerinin geri verilmesini istedikleri zaman, Rasûlullah (S) onlara:
— "Bana sözün en sevimlisi, en dogrusudur. Simdi siz iki taifeden birini; ya esirleri ya da mallari tercih ediniz. Ben (sizin gelmenizi gözeterek) bunlari taksim etmeden bekletmis idim" buyurdu.
Ve hakîkaten Rasûlullah Tâif'ten (Ci'râne'ye) döndügü zaman on bu kadar gece onlarin sonlarinin gelmesini beklemisti. Hevâzin hey'etine Rasûlullah'in kendilerine ancak iki siktan birisini geri verecegi apaçik belli olunca bunlar Rasûlullah'a:
— Biz esirlerimizin geri verilmesini tercih ediyoruz, dediler. Bunun üzerine Rasûlullah müslümânlar arasinda ayaga kalkti.
Allah'i lâyik oldugu kemâl sifatlariyle sena etti. Sonra "Amma ba'du" hitâb faslini söyleyerek su hutbeyi yapti:
— "Bu Hevâzin hey'eti kardesleriniz, kusurlarindan tevbe ediciler olarak bize geldiler. Ben de esirlerini kendilerine geri vermeyi düsündüm. Sizden her kim esirlerini bu suretle (karsiliksiz vererek) kardeslerinizin gönüllerini hos etmeyi severse bunu yapsin. Sizden her kim kendi hissesi üzerine bagli olmak (karsiliksiz vermemek) arzu ederse (bu bedeli) ona biz, Allah 'in bize ihsan edecegi ilk ganimet malindan veririz. Bu kanâatle o da böyle yapsin" buyurdu.
Bunun üzerine insanlar:
— Biz Hevâzin esirlerini kendilerine geri vermekle onlari hos-nûd etmisizdir yâ Rasûlallah, dediler.
Bunun üzerine Rasûlullah, sahâbîlerine:
— "Simdi biz, sizden esirini vermeye rizâsi olan kimseleri rizâsi olmayanlardan seçip bilemiyoruz. Onun için siz gidiniz de bize durumunuzu, islerinizi bilip yürüten kisileriniz arzetsinler" buyurdu.
Insanlar yerlerine çekildiler, kabilelerin bilir kisileri onlarla konustular. Sonra bu bilir kisiler Rasûlullah'a geri gelip, herbiri kavr minin esirlerini vermekten memnun olduklarini ve Rasûlullah'a bu konuda izin verdiklerini bildirdiler.

tbn Sihâb: Iste Hevâzin esirlerinden bize ulasan budur, dedi [52].

40- Bize Eyyûb es-Sahtiyânî, Ebû Kilâbe'den tahdîs edip söyle dedi: Ve yine bana el-Kaasim ibnu Âsim el-Küleybî tahdîs etti. Ve ben el-Kaasim'in Zehdem'den gelen hadîsini, Ebû Küabe'nin hadîsinden daha iyi muhafaza etmekteyim. Zehdem ibn Mudrib el-EzcU söyle demistir: Biz Ebû Musa'nin yaninda idik. (Ebû Musa'ya yemek ikram ettiler.) Bu arada tavugun zikri geldi. Ebû Mûsâ'nm yaninda Teymullah ogullari'ndan kizil suratli bir adam da vardi, sanki o Rum esîrlerindendi. Ebû Mûsâ o kizil suratli adami yemege çagirdi. O adam:
— Ben bu hayvani bir kerre igrendigim birseyi yerken gördüm de bir daha tavuk eti yemem diye yemîn ettim, dedi.
Ebû Mûsâ ona:
— Beri gel de ben sizlere yemini çözme yolundan bir hadîs söy-' leyeyim: Ben Es'arîler'den bir cemâat içinde Peygamber'e geldim. Kendisinden binmek ve yüklerimizi yüklemek için deve istiyorduk. Peygamber: "Vallahi ben sizleri yüklemem, benim yanimda sizleri bindirecek deve yoktur" buyurdu. Sonra Rasûlullah'a ganimet develeri getirildi. Rasûlullah bizleri sorup: "O Es'arîter cemâati nerede?" dedi. Bizler geldik. Bizlere yaslari iki ile dokuz arasinda beyaz hör-güçlü

bes deve verilmesini emretti. Biz yanindan ayrilip gittigimiz zaman kendi aramizda: Biz ne yaptik? Onun bize verdikleri bize bereketli olmaz! dedik ve hemen Rasûlullah'a döndük ve: Biz senden bizleri yüklemen için deve istemistik. Sen ise bizleri yüklemiyecegine yemîn etmistin. Sen bu yemînini unuttun mu? dedik. Rasûlullah (S): "Sizleri ben yüklemedim, fakat sizleri Allah yükledi ve ben vallahi eger Allah isterse bir yemîn üzerine yemîn etmem ki> yemîn edilen seyin baskasini yemîn edilenden hayirli görürsem muhakkak o hayirli olani yaparim. Ben o yemîni keffâretle çözmüstüm" buyurdu [53].

41-.....Bize (Imâm) Mâlik, Nâfi'den; o da Ibn Umer(R)'den haber verdi ki, Rasûlullah (S) Necd tarafina bir firka asker gönderdi. Abdullah ibn Umer de bu askerî birlik içinde bulundu. Bu askerler birçok deve ganimet aldilar. Herbir askerin hissesine oniki yâhud onbir deve düstü. Bu hisselerine ilâve olarak kendilerine birer deve de (Rasûlullah'a âid beste bir hisseden) ihsan buyrulmustu [54].

42-.....Bize el-Leys, UkayI'den; o da Ibnu Sihâb'dan; o da Sâlim'den; o da babasi Ibn Umer(R)'den söyle tahdîs etti: Rasûlullah (S) göndermekte oldugu seriyyelerden bâzi kimselere, o askerî birligin umûmuna isabet edecek hisse taksiminden baska hassaten bizzat kendilerine âid olmak üzere fazladan ganîmet verir idi [55].

43-.....Ebû Mûsâ el-Es'arî (R) söyle demistir: Biz Es'arîler Yemen'de iken Peygamber(S)'in çikisi ve Medine'ye hicret edisi haberi bize eristi. Biz de ben ve iki kardesimki biri Ebû Burde, digeri de Ebû Ruhm'dür; ben kardeslerimin en küçügü idim- kavmimiz Es'a-rîler'den (Râvî: Ya elli bu kadar dedi veya söyle söyledi:) elliüç yâhud elliiki kisi içinde Peygamber'in tarafina muhacirler olarak i Yemen'den çiktik. Biz bir gemiye bindik. Fakat (havanin muhale-i fetiyle) gemimiz bizleri Habes hükümdari Necâsî'nin memleketi sahiline birakti. Orada Ca'fer ibn Ebî Tâlib ile yanindaki arkadaslariyle karsilastik. Ca'fer:
— Rasûlullah bizleri buraya gönderdi ve bizim burada ikaamet etmemizi emretti. Sizler de bizim beraberimizde ikaamet ediniz, dedi.
Bunun üzerine biz de Ca'fer'in beraberinde Habesistan'da ikaamet ettik. Nihayet hepimiz beraberce Medine'ye geldik. Ve Peygam-ber'e Hayber'i fethettigi sirada kavustuk. Rasûlullah bizlere pay ayirdi (yâhud râvî: Rasûlullah o ganimetten bizlere de verdi, demistir). Hâlbuki Rasûlullah Hayber fethinden gâib olan hiçbir kimseye Hayber ganimetinden birsey ayirmadi, ganimeti ancak beraberinde hazir bulunanlara ayirdi. Bu esâstan Ca'fer'in maiyyetinde olarak bizim gemimizle gelenleri ve Ca'fer'in arkadaslarini müstesna tuttu da Hay-ber'de hazir bulunanlarla beraber onlara da pay ayirdi [56].

44-.....Câbir (R) söyle demistir. Rasûlullah (S): "Bahreyn malinin gelmesi gerçeklesirse, muhakkak sana söyle söyle söyle veririm" buyurdu. Peygamber'in ruhu alinincaya kadar Bahreyn mali gelmedi. Bahreyn mali geldigi zaman Ebû Bekr bir münâdîye emretti, o da:
— Her kimin Rasûlullah'in yaninda bir alacagi veya yapilmis bir aya'di varsa bize gelsin! diye i'lân

etti.
Bunun üzerine ben Ebû Bekr'e gittim ve:
— Rasûlullah bana "Söyle söyle... veririm" buyurdu, dedim.
Ebû Bekr benim için üç avuç avuçladi. Bunu anlatirken râvî Suf-yân ibn Uyeyne iki avucunu bir yere getirerek avuçlamaya basladi da, sonra bize hitaben: Iste bize Ibnu'l-Munkedir böyle söyledi, dedi. Sufyân bir kerre de Câbir'in söyle dedigini söyledi: Bunun üzerine ben Ebû Bekr'e geldim ve kendisinden alacagimi istedim. Fakat o bana vermedi. Sonra yine geldim, o yine bana vermedi. Sonra üçüncü defa geldim ve:
— Senden istedim, fakat sen bana vermedin. Sonra senden yine istedim, sen yine vermedin. Sonra senden istedim, sen yine vermedin. Artik ya bana verirsin, ya da benim tarafimdan cimri olursun, dedim.
Ebû Bekr söyle dedi:
— Benim üzerime cimrilik nisbet edersin, dedim. Birinci defada vermekten seni ancak sana vermek isteyerek men' ettim.
Sufyân dedi ki: Ve bize Amr ibn Dînâr, Muhammed ibn Alî'den tahdîs etti ki, Câbir söyle demistir: Ebû Bekr benim için bir avuç avuçladi da: Bunu say, dedi. Beri onu saydim ve besyüz aded bul-dum. Ebû Bekr: Bunun (mislini) iki kerre daha al, buyurdu.
Sufyân dedi ki: Ibnu'l-Munkedir'i kasdederek o: Cimrilikten daha kötü hangi hastalik vardir? Dedi [57]
.

45-.....Bize Amr ibnu Dînâr tahdîs etti ki, Câbir ibn Abdillah (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) Ci'râne mevkiinde (Huneyn ve He-vâzin harbinde alinan) ganimetleri taksim etmekte iken birden (Zu'l-Huveysira et-Temîmî denilen) bir adam Rasûlullah'a hitaben:
— Adalet et! dedi. Rasûlullah da ona:
— "Eger ben adalet etmezsem bedbaht olurum" buyurdu [58].

16- Peygamberdin Bese Bölme Islemi Yapmaksizin (Yânî Kendilerinden Fidye Almaksizin) Esirlere Ihsani Babi

46-.....Bize Ma'mer ibn Râsid, ez-Zuhrî'den; o da Muhamrned ibnu Cubeyr'den; o da babasi Cubeyr ibnu Mut'im'den haber verdi ki, Peygamber (S) müsriklerin Bedir'de esir alinanlari hakkin-da: "Eger el-Mut'im ibnuAdiyy sag olsaydi, sonra su kokmus adamlar hakkinda benimle konusup onlara sefaat etseydi, muhakkak ben bunlari el-Mul 'im 'in hatiri için (fidye almaksizin) birakirdim" buyurmustur [59]

17- Bâb: Beste Birin Tasarrufunun Devlet Baskanina Âid Olduguna Ve Onun Yakinlarinin Bâzisina Vermeyip De Bâzilarina Verebilecegine Delildendir

Ve keza Peygamber'in Hayber ganimetlerinin beste birinden Muttalib ogullari'na ve Hâsim ogullari'na pay

ayirmasi da bu konudaki delîldendir.
Umer ibn Abdilazîz söyle demistir: Peygamber (S) bu taksimi Kureys'e sâmil kilmadi ve taksime en fazla
ihtiyâci olan hisimlarindan baskasina tahsîs etmedi.
Muhakkak o gün verdikleri içinde uzak hisimlardan olanlar bulunmustur ki, bu veris ihtiyâç sikâyeti yapmasi,ve onlara Peygamber'in yaninda Kureys kâfirlerinden ve onun müttefiklerinden Islâm'a girmis olmalari sebebiyle dokunmus olan zarardan dolayidir [60].

47-.....Cubeyr ibnu Mut'im (R) söyle demistir: (Nevfel ogullarindan olan) ben, (Abdussems ogullarindan olan) Usmân ibn Af-fân ile Rasûlullah'in yanina gittik de:
— Yâ Rasûlallah! Muttalib ogullan1 na verdin de bizleri biraktin. Hâlbuki sana (nesebce) nisbetimiz cihetiyle bizimle Abdulmutta-lib ogullan bir mertebedeyiz (hepimiz büyükbabamiz Abdi Menâf'da birlesiyoruz), dedik.
Bunun üzerine Rasûlullah (S):
— "Muttalib ogulian'yle Hâsim ogullari bir soydur" buyurdu [61]. el-Leys ibn Sa'd söyle dedi: Bana Yûnus tahdîs edip sunu ziyâde
etti: Cubeyr: Peygamber (S) -beste bir hisseyi akraba arasinda taksim ederken- Abdi Sems ogullan'na ve Nevfel ogullari'na birer pay ayirrnamisti, demistir.
Ve Ibnu Ishâk söyle dedi: Abdu Sems, Hâsim ve el-Muttalib ana bir kardeslerdir, analari da Âtike bintu Murre'dir. Nevfel ile de bu üçü baba bir kardeslerdir; (babalan da Abdi Menâf tir. Nevfel'in anasi ise Vâkide bintu Amr'dir) [62].

18- Harbde Öldürülen Düsman Askerinin Esyasini Reste Bir Islemine Tâbi' Tutmayan Kimse;
"Kim bir düsman askeri öldürürse üzerindeki esyasi (beste bire tâbi' olmaksizin) öldürene âiddir"; Ve Devlet Baskaninin Seleb (Yânî Ölü Asker Üzerinden Alinan Esya), Hakkindaki Hükmü Babi

48-.....Abdurrahmân ibn Avf (R) söyle demistir: Bedir harbi günü ben harb saffinda durup sagima soluma baktigim zaman Ensâr'-dan yaslan taze iki genç gördüm. Bunlardan daha siddetli ve kuvvet-li olan iki kimse arasinda olmami temenni ettim. Bu iki gençten biri beni gözü ile sözdü de:
— Ey amca! Ebû CehlM tanir misin? diye sordu.Ben de:
— Evet tanirim, dedim ve: Ey kardesim oglu! Ebû Cehl'i ne ya pacaksin? diye sordum.
O da:
— Bana haber verildi ki, o Rasûlullah'a sövüyormus. Hayâtim elinde olan Allah'a yemîn ederim ki, eger onu görürsem artik benimle ondan eceli yakin olan ölünceye kadar, sahsim onun sahsindan asla ayrilmayacaktir, dedi.
Ben (bu gencin heyecanla söyledigi) bu kat'î sözden dolayi hayret ettim.
Bu iki gençten digeri de beni gözden geçirdi de öbürünün söyledigi gibi söyledi. Bu sirada gözlerim hiçbir tarafa takilmadan ben Ebû Cehl'i görmüstüm. O, Kureys askeri içinde dolasip duruyordu.

Ben:
— Gençler! Öteye beriye telâsla giden su sahis, bana sormus oldugunuz Ebû Cehl'dir, dedim.
Onlar da çabucak kiliçlarina sarildilar ve Ebû Cehl'i öldürünce-ye kadar kiliçlariyle ona vurdular. Sonra dönüp Rasûlullah'in huzuruna geldiler ve hâdiseyi O'na haber verdiler. Rasûlullah (S):
— "Ebû Cehl'i hanginiz Öldürdü?" diye sordu. Bunlardan herbiri:
— Onu ben öldürdüm, dedi. Rasûlullah:
— "Kiliçlarinizi sildiniz mi?" diye sordu. Onlar:
— Hayir silmedik, diye cevâb verdiler.
Bunun üzerine Rasûlullah (kiliçlarina ne kadar kan bulastigini ve ne derece derinlikte battigini anlamak için) genç gazilerin kiliçlarina bakti da (gönüllerini hos etmek için):
— "Onu her ikiniz öldürmüssünüz; Ebû Cehl'in ele geçen esyasi (öldürücü darbeyi vurdugu için) Muâz ibn Amr ibni'l-Cemûh'a âid-
dir" buyurdu.
Bu iki mücâhid Mûaz ibn Afra ile Muâz ibn Amr ibni'l-Cemûh idi [63].

49-.....Ebû Katâde'nin himayesinde bulunan Ebû Muhammed'den tahdîs etti ki, Ebû Katâde (R) söyle demistir: Biz Huneyn senesi Rasûlullah'in maiyyetinde sefere çiktik. Düsmanla karsilastigimiz zaman müslümân ordusu için bir ilerleme ve gerileme olmustu. Bu sirada müsriklerden birini müslümânlardan bir kimse üzerine çikmis hâlde gördüm. Hemen o düsman tarafina dolandim, nihayet arkasindan onun yanina geldim ve boynu ile kürek kemigi arasindan kiliçla onu vurdum. O hemen benden tarafa döndü ve beni öyle bir kucakladi ki, bu siki kucaklayistan ölüm kokusunu hissettim. Sonra ona ölüm yetisti de beni saliverdi. Müteakiben Umer ibnu'l-Hattâb'a rastgeldim ve:
— Bu insanlara ne oluyor? dedim. Umer:
— Allah'in isidir, dedi.
Sonra insanlar (bozulmanin ardindan) döndüler, Peygamber de oturdu ve:
— "Her kim bir düsmani öldürür ve Öldürdügüne dâir beyyine-si de olursa, öldürdügü kimsenin elbise, silâh ve diger esyasi onundur" buyurdu.
Ben hemen kalktim ve:
— Benim için kim sâhid olur? dedim, sonra oturdum. Sonra Rasûlullah yine:
— "Her kim bir düsmani öldürür ve Öldürdügüne dâir beyyine-si de olursa, öldürdügü kimsenin elbise, silâh ve diger esyasi onundur"
Ben yine ayaga kalktim ve:
— Benim için kim sâhid olur? deyip, sonra oturdum. Sonra Rasûlullah üçüncü kerre bu sözlerin benzerini söyledi. Bunun üzerine bir adam:
— Yâ Rasûlallah, Ebû Katâde dogru söyledi, o öldürülen düsman askerinin esyasi benim yanimdadir. Artik hakki olan bu seyler yerine onu baska seylerle benden yana razi kil, dedi.
Ebû Bekr es-Siddîk:
— Allah'a yemîn olsun bu olmaz. Peygamber, Allah ve Rasûlü yolunda mukaatele eden Allah arslanlarindan bir arslanin hakkini ib-tâle yanasmaz ve onun selebini sana veremez, dedi.
Bunun üzerine.Peygamber (S):

— "Ebû Bekr dogru söyledi" buyurdu ve akabinde o ölü askerin esyasini Ebû Katâde'ye verdi. Ebû Katâde söyle dedi: Ben zirhi sattim ve onun bedeline mukaa-bil Benû Seleme yurdunda bir bustân satin aldim. îste bu bustân Islâm'da aslina sâhib oldugum ilk maldir [64].

19- Peygamber(S)1\ Kalbleri Islâm'a Alistirilmak Istenenlere Ve Onlardan Baskalarina Beste Bir Hissesinden Ve Harâc, Cizye Gibi Diger Devlet Gelirlerinden Vermekte Oldugu Seyler Babi

Bu baslikta zikredilen seyi Abdullah ibn Zeyd Peygamber'den rivayet etmistir [65].

50-.....Hakîm ibn Hizam (R) söyle demistir: Ben Rasûlullah'tan istedim, O bana verdi. Sonra kendisinden yine istedim, O da yine bana verdi. Sonra bana söyle buyurdu:
— "Yâ Hakîm! Su mal, yesil, tatli bir meyvedir. Her kim bu mali nefis ferâgattyle (hirssiz) alirsa, o malda kendisi için bereketlilik ve meymenetlilik ihsan olunur. Her kim de bunu hirs ile (nefis düs-künlügü ile) alirsa, bu malda alan için bereketlilik ve sereflilik olmaz.
O hirsli kimse bir obur gibidir ki, dâima yer, fakat bir türlü doymaz. (Veren) yüksek el, (alan) alçak elden hayirlidir." Hakîm dedi ki: Ben:
— Yâ Rasûlallah, Seni hakk ile peygamber gönderen Allah'a ye-mîn ederim ki, ben sü dünyâdan ayrilincaya kadar Sen'den baska hiçbir kimseye, hiçbirsey için elimi uzatmam, dedim.
(Hakîkaten) Ebû Bekr, Beytu'l-mâl'daki hakkini vermek için Ha-kîni'i çagirmis, fakat Hakîm, Ebû Bekr'in ihsanindan hiçbirsey kabul etmemistir. Sonra Umer de onu, hakkim vermek için çagirmis, ondan da birsey kabul etmekten çekinmistir. Bundan sonra Umer:
— Ey Müslümanlar cemâati! Ben Hakîm'in, Allah'in kendisine ayirdigi bu fey'den olan hakkim kendisine arz ediyorum, o ise bunu almaktan çekiniyor, demistir.
Ve (hakîkaten) Hakîm, Peygamber(S)'den sonra tâ vefat edinceye kadar hiçbir insandan birsey almamistir [66]

51-.....Umer ibnu'l-Hattâb (R) -Tâif dönüsünde Ci'râne'de:
— Yâ Rasûlallah! Su muhakkak ki üzerimde Câhiliyet devrinde -el-Mescidu'l Harâm'da- bir gün i'tikâf etme adagi vardir (ne buyurursunuz)? dedi.
Rasülullah (S) ona adagini îfâ edip yerine getirmesini emretti. Nâfi' söyle demistir: Umer (R), Huneyn harbi esirlerinden iki cariyeye nail oldu ve bunlari Mekke'deki evlerden birisinin içine koydu. Yine ikinci râvî Nâfi' dedi ki: Müteakiben Rasûlullah, Huneyn (harbi) esirlerine hürriyet verdi. Bu sebeble esirler sokaklarda kosmaya basladilar. Bunun üzerine Umer, ogluna:
— Yâ Abdallahî.Bak, gör, bu ne hâldir? dedi
(O da sokaklarda ileri geri kosan câriye kalabaliginin sebebini |sorup ögrenerek geldi ve:)
— Rasûlullah bütün cariyelere hürriyet vermistir, dedi. Umer de ogluna;
— Haydi sen de git ve o iki cariyeyi saliver! dedi.
Yine Nâfi': Rasûlullah (S) Ci'râne'den umre yapmamistir; eger oradan umre yapmis olaydi bu husus Abdullah ibn Umer'e gizli kalmazdi, demistir.

Ve Cerîr ibn Hazim, Eyyûb'dan; o da Nâfi'den; o da Ibn Umer -den olmak üzere, Ibn Umer'in "Bu iki câriye beste birden idi" dedigini ziyâde etmistir. Ve bu i'tikâf hadîsini Ma'mer ibn Râsid, Eyyüb'dan; o da Nâfi'den; o da Ibn Umer'den olmak üzere en-Nezr Kitâ-bi'nda rivayet etti, fakat orada "Yevmin" -yâhud- "Yevme" demedi [67]

52-.....Bize el-Hasen el-Basrî tahdîs edip söyle dedi: Bana Amr ibnu Taglib (R) tahdîs edip söyle dedi: Rasûlullah (S) bir kavme (bir topluluga) mal verdi de digerlerine vermedi. Sonra o mal vermediklerinin kendisi aleyhine öfkeli konusmalar yaptiklarim haber aldi da bunun üzerine söyle buyurdu:
— "Muhakkak ki ben kalb hastaligi ve sabirsizliklarindan endîse etmekte oldugum birtakim insanlara mal veririm. Bâzi topluluklari da Allah 'in onlarin kalblerinde yarattigi (fitrî) hayra ve zenginlige havale ederim. Amr ibn Taglib de bunlardan biridir".
Râvî Amr ibn Taglib: Rasûlullah'in bu lûtufkâr sözüne bedel kirmizi develere (yânî bütün dünyâya) mâlik olmayi arzu etmem, demistir.
Ve Ebû Âsim, Cerîr ibn Hâzim'dan yaptigi rivayetinde sunu ziyâde etti: Cerîr ibn Hazim söyle diyordu: Bize Amr ibn Taglib (R) söyle tahdîs etti: Bir defasinda Rasûlullah'a birçok mal yâhud birçok esîr -bir rivayette birçok sey- gönderilmisti. Akabinde Rasûlullah (S) o mali burada zikrolundugu surette taksim etti [68]...

53-.....Enes (R) söyle demistir: Peygamber (S): "Ben Kureys'e onlari müslümânliga alistirmak için (ganîmet malindan çok hisse) veriyorum. Çünkü onlar Câhiliyet devrine yakindirlar" buyurdu [69].

54-.....Bize ez-Zuhrî tahdîs edip söyle dedi: Bana Enes ibn Mâlik (R) söyle haber verdi: Allah Hevâzin (harbindeki ganimet) mallarindan kendi Rasülü'ne fey' olarak verdigi seyleri verdigi zaman, Rasûlullah da Kureys'ten birtakim kimselere (kalblerini Islâm'a alistirmak için) yüzer deve vermeye basladigi zaman, Ensâr'dan bâzi kimseler:
— Allah, Rasûlullah'a magfiret etsin! O, Kureys'e veriyor da biz terkediyor. Hâlbuki kiliçlarimizdan hâlâ Kureysliler'in kanlan damliyor, dediler.
Enes (sözüne devamla) dedi ki: Ensâr'in bu sözü Rasûlullah'a duyuruldu da, Rasûlullah Ensâr'a haber gönderdi ve onlari deriden bir çadir içinde toplatti. Ensâr'dan baska kimseyi onlarin yanma birakmadi. Ensâr toplaninca, Rasûlullah, onlarin yanina geldi ve:
— "Sizin tarafinizdan söylenipbana ulasan söz nedir?" buyurdu. Ensâr'in anlayis sahibi olanlari Rasûlullah'a hitaben:
— Yâ Rasûlallah! Bizim re'y sahibi olanlarimiz hiçbir söz söylemediler. Amma bizden yaslari küçük birtakim genç insanlar "Allah, Rasûlullah'a magfiret etsin, O, Kureys'e veriyor da Ensâr'i terkediyor; hâlbuki bizim kiliçlarimizdan henüz Kureysliler'in kanlari damliyor" sözlerini söylediler, dediler.
Bunun üzerine Rasûlullah (S) sunlari söyledi:
— "Sübhesiz ben zamanlari kâfirlige yakin bulanan birtakim insanlara dünyalik mal veriyorum. Insanlar evlerine aldiklari mallari götürürlerken sizler yurdlariniza Allah'in Rasûlü ile dönmenizden

razi olmuyor musunuz? Allah 'a yemin ederim ki, sizin kendisiyle dönüp gideceginiz sey, onlarin alip gidecekleri seyden hayirlidir!"
Bunun üzerine Ensâr:
— Evet yâ Rasûlallah! Bizler razi olmusuzdur, dediler.
Rasûlullah onlara:
— "Sizler benden sonra yakinda (dünyâ islerinde) baskalarinin size siddetle tercih edildigini göreceksiniz. O takdirde sizler.havz basinda Allah'a ve Rasûlü'ne kavusuncaya kadar sabrediniz (ki sabra karsi bol sevaba zafer bulasiniz)" buyurdu. Enes: Fakat biz sabredemedik, demistir [70].

55-.....Muhammed ibn Cubeyr söyle demistir: Bana babam Cubeyr ibn Mut'im haber verdi ki, kendisi Rasûlullah'in beraberinde bulundugu ve Rasûlullah da beraberinde birtakim insanlar oldugu hâlde Huneyn seferinden döndügü sirada birtakim bedevi Arablar ganimet isteyerek Rasûlullah'in etrafina takilmislardi. Hattâ Rasülullah'i sikistirip zorlamislardi da O'nu Semure (denilen dikenli büyük bir agaç) altina siginmaya mecbur etmislerdi. Ve o agacin iri dikenleri Rasûlullah'in ridâsina takilip kapmisti da bu yüzden Rasûlullah bir müddet orada durmus ve:
— "Ridâmi bana veriniz! Eger su iri dikenli agacin dikenleri sayisinca ganimet devesi ve sigiri mevcûd olaydi, muhakkak ben onlari aranizda taksim ederdim. Sonra siz beni ne cimri, ne yalanci, nedekorkak bulmazdiniz (yâni böyle ittihâm etmezdiniz)" buyurdu [71].

56-.....Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Ben (bir kerresinde) Peygamber'in beraberinde yürüyordum. Peygamber'in üzerinde Necrân dokumalarindan kalin kenarli bir ridâ (yâni bir kaftan) bulunuyordu. Bir çöl Arabi Peygamber'e yetisti de ridâsini siddetle çekti. O sirada ben Peygamber'in boynu ile iki omuzu arasina baktim da bedevînin ridâyi siddetle çekmesinden dolayi, ridânin kalin kenari Peygamber'in boyun safhasinda iz birakmis oldugunu gördüm. Bundan sonra bedevi, Peygamber'e:
— Yaninda bulunan Allah malindan bana birsey verilmesini emret, dedi.
Bunun üzerine Peygamber (S), bedeviye dogru (sefkatle) bakti da güldü, sonra bu bedeviye biraz dünyalik verilmesini emretti [72].

57-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R) söyle demistir: Huneyn günü harb olup bitince Peygamber (S) -ganîmet taksîmi sirasinda- bâzi kimselere fazla vermek suretiyle bir tercîh ve hususiyet bahsetti. Meselâ (kalbleri Islâm'a alistirilanlardan) el-Akra' ibnu Hâbis'e yüz deve verdi. Uyeyne'ye de bunun kadar vermisti. Arab esrafindan bâzi insanlara da bu suretle (yüzer deve) ihsan buyurdu da, bu Arab esrafini o gün ganîmet taksiminde baskalarina tercîh etmisti. (Peygamber'in bundan maksadim anlamayanlardan) bir kisi (i'tirâz ederek):
— Vallahi bu taksim, kendisinde adalet gözetilmeyen yâhud kendisiyle Allah rizâsi kasdedilmeyen bir taksimdir, dedi.
Ben de:
— Vallahi bu (küstahça) sözü ben Peygamber'e muhakkak haber veririm, dedim.
Ve akabinde Peygamber'e varip bunu kendisine haber verdim.

Peygamber (S):
— "Allah ve Rasûlü adalet etmezse kim adalet eder? Allah Mû-sâ'ya rahmet etsin, o bundan daha çok sözlerle ezâlandirildi da sabretti" buyurdu 73.

58-..... Ebü Bekr'in kizi Esma (R) söyle demistir: Ben, Rasû-

Ibni'z-Zubeyr'den söyledi ki, Peygamber (S) ez-Zubeyr e Benu n-Nadir mallarindan bir mikdâr hurmalik arazi ayirip vermistir .
oLamasmdan! yâhud da Ma'teb'in bu i'tirâz, peygamberlik hakkinda vir, eanîmetin taksimine i'tirâzdan ibaret olmasindandir. 74 sfr'fersah uç mü, bir mil dörtbin adim olduguna göre, bir fersahin üçte ikis.
HadSnbaSa uygunlugu EbÛ Damre yolundan gelen fikradadir. Rasûlûnah'in Zubeyr'e verdigi bu hurmahk, Benu'n-Nadîr Yahûdîlen sur-

59-.....Bize Mûsâ ibn Ukbe tahdîs edip söyle dedi: Bana Nâfi', Ibn Umer(R)'den söyle haber verdi: Umer ibnu'l-Hattâb (R), -devlet baskanligi zamaninda- Yahûdî ve Hristiyanlar'i Hicaz topragindan çikardi. Rasûlullah (S) da Hayber ahâlîsine gâlib gelip orayi fethedince Yahûdîler'i oradan çikarmak istemisti. (Çünkü) Rasûlullah bu topragi fethettigi zaman o arazî Yahûdîler'in, Rasûl'ün ve müslümanlarin olmustu. (Rasûlullah Yahûdîler'i çikarmak istemisti.) Bunun üzerine Yahudiler, Rasûlullah'tan hurmalari timar etmek ve mahsûlün yarisi kendilerine âid olmak üzere, kendilerini yurdlarin-da birakmasini istediler. Rasûlullah onlara:
— "Dediginiz sartlara göre sizleri diledigimiz müddetçe burada oturtuyoruz" buyurdu.
Nihayet Umer bunlari kendi devlet baskanligi zamaninda Tey-mâ ve Erîha'ya sürünceye.kadar Hayber'de oturtuldular [73].

20- Mücâhidin Harb Sahasinda Ele Geçirecegi Yiyecek Maddelerinin Hükmü) Babi

60-.....Abdullah ibn Mugaffel (R) söyle demistir: Bizler Hayber kasrim muhasara etmekteydik. Bir insan, içinde yag bulunan bir tulum atti. Ben hemen onu almak için ileriye siçradim. Arkama dön-dügümde Peygamber'i görünce ondan utandim [74].

61-.....Abdullah ibn Umer (R): Biz gazalarimizda bal, üzüm (gibi yiyecek seyler) ele geçirirdik de bunlari (yerinde) yerdik, (biriktirmek için) tasimazdik, demistir [75].

62-..... Ben Abdullah ibn Ebî Evfâ'dan isittim, söyle diyordu: Hayber gecelerinde bize siddetli bir açlik isabet etmisti. Hayber günü oldugu zaman bizler ehlî eseklerin içine düstük ve onlari kestik. Esek etlerinin pismekte oldiîgu tencereler kaynaymca Rasûlul-lah'in münâdîsi: Tencereleri devirin ve sakin eseklerin etlerinden Mçbirsey yemeyin! diye nida etti. Abdullah dedi ki: Peygamber (S) bunlari ancak henüz beste bir taksimine tâbi' tutulmadiklari için neh-yetmistir, dedik. Digerleri de: Peygamber (S) esek etlerinden kesin olarak nehyetmistir, dediler. es-Seybânî dedi ki: Ben Saîd ibn

Cubeyr'e sordum da, o da: Peygamber esek etlerini kat'î olarak yasak etti, dedi [76].

---

[1] Bâzi Buhârî nüshalarinda böyle Kitâb ve Bâb lâfizlariyle gelmistir. Diger bâzilarinda Kitâb yâhud Bâb lâfizlarindan biri olmaksizin "Humsun Farzi" seklinde gelmistir.

[2] Ganimetin beste birinin Allah adina ayrilip, sonra bunun da bese bölünerek zikredilen bes sinifa taksîm edilmesinin farz olusu, Bedir'de veya bir ay üç gün sonra yapilan Kaynukaa gazvesinde inen su âyetledir:
"... Bilin ki ganimet olarak aldiginiz herhangi birseyin mutlaka beste biri Allah'in, Rasûlü'nün, hisimlarin, yetimlerin, yoksullarin, yolcunundur. Allah herseye hakkiyle kaadirdir" (el-Enfâl: 41)

[3] Hadîsin basliga uygunlugu "Peygamber bana beste birden yasli bir deve verdi" sözündedir.
el-Enfâl; 41. âyetine göre: Ilk evvel ganimetin beste biri Allah için ayrilmak, bu da bes paya ayrilip âyette zikrolunan bes sinif halka bölüstürülmek gerekir. Yânî Allah beste bir'in bir payini Rasûlullah'a, dördünü de oradaki dört sinifa sarf ve tahsisini emreder. Sûrenin basindaki "Ganimetler Allah'in ve Ra-sûlü'nündür..." hükmünün tafsili budur. Isin evvelinde nefeller ve ganimetlerin hepsi Allah'indir. Ve binâenaleyh hepsi gaziler elinde emânettir. Allah'in hükmüne göre ve Allah rizâsi için âmme yararlarina sarfedilmesi gerekir. Fakat ilâhî hüküm sizi; siz gâzîleri diger milletlerin hükümlerinde oldugu gibi husûsî menfaatlerinizden de mahrum etmez. Ancak ganimetten beste birinin Allah için ayrilmasi ve âmme velayeti ile, açiklanacagi sekilde âmme masraflarina harcanmasini emreder. Ganimetin beste birden geri kalan beste dördüne gelince, onu da size, siz gâzîlere birakir. Su hâlde gaziler dilerlerse haklarini isterler; taksîmI vâcib olur. Veya herbiri dilerse diledigi kadarini taksimden evvel veya sonra yine Allah için terkedebilir. Çünkü hakk sahibi, hakkinda diledigi gibi tasarrufta hürdür. Bu cihet onlarin kendi ictihâdlanna birakilmis oldugu gibi RasûluIlah'-m vefatindan sonra onun beste birden payinda da farkli görüsler ileri sürülmüstür. Tafsili fikha âiddir (Hakk Dîni, III, 2406-2407).
Hadîsin son fikrasinda su incelik vardir: Peygamber tabîatçe asabî olan amcasini sarhos hâlinde daha fazla öfkelendirmemek için, gözlerini Hamza'ya dikerek arka arkaya oradan çikip ayrilmistir. O sirada sarâb henüz haram kilinmamis oldugundan, baska bir muameleye lüzum görmemistir.
Bu hadîsin bir rivayeti Sirb Kitâbi'nda geçmisti.

[4] Hayber ve Fedek Allah'in, Rasûlü'ne ganimet ve fey' olarak verdigi arazîlerdir. Bunlarin bâzisinda beste bir hükmü uygulanmistir. Bu, bilinen bir mes'ele oldugu için, hadîste beste bir ta'bîri geçmemekle beraber Buhârî bunu burada getirmistir (Aynî).

[5] Buhârî, âdeti üzere hadîste geçen kelimeyi, âyettekini hatirlatarak tefsîr ediyor. Bu kelime su âyette geçmektedir: Biz: "Tanrilarimizdan kimi seni fena çarpmis" demekten baska birsey söylemeyiz" (Hud: 54).,

[6] el-Fey': Mesakkatsiz alman ganimet demektir (el-Müfredâi).
en-Nadîr ogullan'ndan alman ganimetler Rasûlullah'a âiddir. Onu diledigi gibi taksim eder. Nitekim bunlari Muhâcirler'e taksîm etmis,- Ensâr'dan da üç fakîre hisse ayirmistir (Beydâvî, Medârik, Hâzin).

[7] Bu hadîsin basliga delîlligi "Muhakkak Allah bu fey' hakkinda baska hiçbir kimseye vermedigi bir seyi kendi Rasûlü'ne tahsis etmistir... Iste bu Allah'in Rasûlü'ne hâss oldu" sözlerinden alinir. Çünkü Fâtima'nin istedigi seyler cümlesinden biri, Hayber ganimetinin beste birinden arta kalan idi. Alî ve Abbâs, Allah'in kendi Peygarnberi'ne tahsis etmis oldugu fey'de (yânî ondaki hisselerinin ortakliktan ayrilmasi hususunda) çekisiyorlardi.
Fey1, önce de zikrettigimiz, gibi, harbsiz zorla veya sulh yoluyla galebe suretiyle kâfirlerden alinan maldir. Bunda mü'minlerin harb hizmeti geçmedigi için, bu suretle alinan malin hepsini âlimler topluluguna göre Allah, kendi Rasûlü'ne tahsis etmistir. Ganimet ise harb ve kital ile alinan maldir. Bu ganimet malinin beste biri Rasûlullah'a, beste dördü de gâzîlere âiddir.
Peygamber bu maldan ailesinin bir senelik masrafini ayirdiktan sonra, kalanindan isçi ve âmil ücretini çikarir, gerisini vakif yaparak müslümânlarm ci-hâd gibi âmme hizmetlerine sarfederdi. Hadîs, görüldügü üzere Ebû Bekr'in vefatindan sonra Alî ile Abbâs da daha Önce Fâtima'nin yaptigi gibi Umer'in devlet baskanliginin Ikinci yilinda müracaat ederek Hayber, Fedek ve Medîne civarinda hurmaliklardaki hisselerini istemislerdi. Umer de bu hurmaliklarin mülkiyetini degil, yalniz Rasûlullah, Ebû Bekr ve kendi zamanlarindaki gibi tasarrufu sartiyle kendilerine birakmisti... Kurtubî'nin beyânina göre Alî halifeligi zamaninda bu arazîde hakîkaten Ebû Bekr ve Umer zamanlarindaki gibi tasarruf etmistir. Ondan sonra sirasiyle Alî'nin çocuklari ve torunlarindan Hasen, Hüseyin, Alî ibn Hüseyin, Hasen ibn Hasen, Zeyd ibn Hasen ve Abdullah ibn Hasen bu arazîyi idare etmisler, en sonra Abbâsîler'in velayet ve idaresine geçmistir (Umdetu'l-Kaarî, VII, 123).

[8] Hadîsin basliga delîlligi "Aldiginiz ganimetin beste birini Allah için (devlet hazînesine) vermenizi emrediyorum" fikrasidir.
Bu hadîs daha genis bir lâfizla îmân Kitâbi'nda da geçmis ve orada hadîsle ilgili bâzi açiklamalar verilmisti.
Devlet hazînesine verilen bu mal, millet hizmetlerine, yânî âmme hizmetlerine sarfediliyordu.

[9] Dînâr ile kayidlama, en yakin olanla en yüksege tenbîh bâbindandir. Geri kalanin Sadaka olmasi, millet yararina olan âmme hizmetlerine sarfedilmesi demektir.
Hadîsteki âmil ücretiyle Rasûlullah'in muradi, Benu'n-Nadîr ile Fedek, Hay-ber hurmaliklarinda çalisan isçilerin ücretleridir.
Medîne'ye yakin bir mesafede bulunan Benu'n-Nadîr arazîsi ile Fedek arazîsi harbsiz alinmisti. Bunlar Allah tarafindan fey' olarak Peygambere tahsîs edilmisti. Harb ile alinanHayber ile Benu Kurayza arazîlerinde de Rasûlullah'-in payi vardi. Rasûlullah bu arazîlerin gelirleriyle kendi kadinlarini ve ailesini geçindirir, Isçilerin ücretlerini verir, kalaniyle de Islâm mücâhidlerinI techîz ederdi.
Bu hadîste Rasûlullah'm vefatindan sonra da kadinlarinin âdet üzere nafakalarindan ve isçi ücretlerinden geri kalanin sadaka yânî vakif oldugu ve müs-lümânlarin umûmî islerine sarfedilmesi gerektigi bildirilmistir.

[10] Hadîsin basliga uygunlugu "Ben ondan yedim..." fikrasmdadir. Çünkü Aise onu mîrâsla olan payi içinden aldigini zikretmedi. Eger nafakaya hakk kazan-masaydi, elbette bu arpa ondan Beytu'1-mâl Için geri alinirdi.

[11] Hadîsin basliga uygunluk noktasi son fikrasidir. Çünkü Peygamber'in vefatindan sonra kadinlarinin nafakasi, hayâtinda oldugu gibi, Allah'in kendisine tahsîs ettigi fey' mallarindan karsilaniyordu. Bu mallar da Fedek ile Hayber'den olan payi idi. Bu hadîs Vasiyyetler Kitâbi'nin basinda da geçmisti.

[12] Yâni bu âyetlerde basliga uygun olarak Peygamber'in evleri ta'bîrleri gelmistir.

[13] Hadîsin basliga uygunlugu Âise'nin "Benim evimde..." sözündedir. Çünkü Âise, evi kendi nefsine dayandirmistir. Bunun vechi söyledir: Peygamber'in zevcelerinin Peygamber'den sonra evlerinde oturmalari onlara hâss özelliklerdendir. Yasadiklari sürece nafakaya hakk kazandiklari gibi, o evlerde oturma hakkina da hakk kazanmislardir. el-Buhârî bu nisbetle, hayâtta kaldiklari müddetçe evlerde oturma haklarinin devam ettigine tenbîh etmistir.

[14]
Hadîsin basliga uygunlugu açiktir. Hadîsin asli Cumua Kitâbi'nda "Baskasinin misvagi ile misvaklanan kimse bâbf'nda da geçmisti. Peygamber'in hastaligi ve vefati bölümünde de daha genis bir metinle gelecektir.

[15]
Hadîsin basliga uygunlugu "Ümmii Seleme'nin kapisi yaninda..." sözünden alinir. Kapinin zikredilmesi, evinin zikrini gerektirir. Hadîs bu metin ile I'tIkâf Kitâbi'nda da geçmisti.

[16]
Hadîsin basliga uygunlugu "Hafsa'nin evi' sözündedir. Hadîs, Abdest Alma Kitâbi'nda da geçti.

[17]
Hadîsin basliga uygunlugu "Âise'nin hücresinden" sözündedir. Çünkü hücre beyt, yânî evdir. Bu hadîs Namaz Kitâbi'nda, "Ikindi namazinin vakti bâbi"n-da da geçmisti.

[18]
Hadîsin basliga uygunlugu "Âise'nin meskeni tarafim" sözündedir. Çünkü Âise'nin meskeni, onun beyti, yânî evidir.

[19]
Hadîsin basliga uygunlugu "Hafsa'nin beytinde, yânîevmde" sözündedir. Hadîs Sehâdetler Kitâbi'nda da geçmisti.

[20]
Bu baslik, Peygamber'in dokuz parça esyasini sâmildir. Bâbda ise alti esya ile ilgili alti hadîs vardir. Zirhina dâir hadîs Cihâd Kitâbi'nda; asasi, kap-kacaklari ve saçlarina âid hadîsler de Buliârî'de ve diger hadîs ve siyer kilâblarinda geçmektedir.

[21]
Bu hadîsin basliktaki parçalardan birine uygunlugu "Mührü-yüzügü" kavimdedir. Hadîste yazilip mühürlendigi bildirilen meshur mektubun metni Zekât Kitâbi'nda, "Koyunun zekâti bâbi"nda verilmisti.
Rasülullah'm bu mühür-yüzügü hayâtinda parmaginda bulunmustu. Sonra Ebû Bekr, Umer, Usmân devlet baskanliklari zamaninda bu mührü parmaklarina takip kullanmislardi. Usmân Er'is Kuyusu'nun basinda otururken bu yüzük-mührü dalgin bir hâlde parmagindan çikarip takmak suretiyle oynarken kuyuya düsürmüstür. Enes ibn Mâlik: Kuyunun suyunu çekerek yüzügü üç gün aradiksa da bir türlü bulamadik, demistir. Usmân tarafindan ayn yazili gümüs bir mühür yaptirilmistir

[22]
Hadîs, basligin "Ayakkabilari'"kismina uygundur.
Kibâl, tasmaya denirse de mutlak degildir. Orta parmakla yanindaki parmagin araligina geçen tasmadir. Hâlâ Haremeyn ahâlîsinin cümcüme tarzindaki nalinlarinda olur (Kaamûs Tercemesi).

[23]
Hadîs, basliktaki "Vefatindan sonra halîfelerin kullandigi seyler" fikrasina uygun sayilabilir..

[24]
Hadîs, basliktaki "Peygamber'in su bardagi" kismina uygundur.
Haccâc ibn Hasan söyle demistir: Bir kerre biz Enes ibn Mâlik'in yaninda idik. Bir kap istedi. Getirilen bu kabin üstünde üç demir kenet vardi. Halkasi da demirdendi. Enes bu kabi siyah bir kili," içinden çikardi... Enes'in emriyle içine su konarak bize getirdiler. Biz de o suyu hem içtik, hem de teberrüken basimiza, yüzümüze döktük ve Peygamber'e salât okuduk (Ahmed ibn Hanbel, et-Müsned; Aynî, VII, 136).

[25]
Hadîsin basliktaki bir kisma uygunlugu "Rasûlullah'in kilici" sözündedir. Mirâtu'z-Zamân'da su vardir: Peygamber bu kilici ölümünden önce Alî'ye hibe etmisti. Sonra Alî'nin ailesine intikaal etti. Misver bunu istemekle Rasûlul-lah'm kilicini kiymetini bilmeyecek kimselerden korumak istemistir (Kastallânî). Bu hadîsi Müslim, Fâtima'nin faziletinde rivayet etti. Ayni hadîs Nikâh'ta da gelecektir.

[26]
Hadîsin basliga uygunlugu "Usmân'a bu sahîfede Rasûlullah'in sadakasi oldugunu haber ver" sözünden alinmasi mümkin olur. Ve buda basliktaki "Rasû-lullah'tan sonra halîfelerinin kullandiklari seyler" kismina uygun olur.
Alî'nin, oglu Muhammed'le Usmân'a gönderdigi sahîfeyi Usmân'in geri çevirmesi, kendi yaninda bunun bir benzerinin mevcûd bulunmasindan idi (Kas-tallânî).
Hadîsin baska bir tarîkinde Munzir söyle demistir: Biz Muhammed ibnu'l-Hanefiyyc'nin yaninda idik. Cemâatten bâzisi Usmân aleyhinde konustu. Muhammed: Aleyhte konusmayi birakin, dedi. Biz de ona: Baban Usmân'a sövmüyor muydu? dedik. Bunun üzerine Muhammed: Eger babam Usmân'i kötülükle zikredicî olaydi... diye metindeki sözleri nakletmistir (Ibn Ebî Seybe ve el-lsmâîlî) -Kastallânî-.

[27]
Hadîsin basliga uygunlugu Peygamber'in kendi kizi Fâtima ya karsi Suffa ehlini tercîh etmesi yönündendir. Bunda beste birin zikri yoksa da bu, 1aadisin ma -nâs.ndan anlasilmaktadir. Peygamber'in Fâtima'nin istegine karsi Sulta ehlinin ihtiyâçlarini gidermeyi tercîh etmesi, bu hadîsin diger tarîklerinde bilhassa An~ med ibn Hanbel'in rivayetinde açikça gelmistir.
"Kim uyku uyuyacagi sirada hadîste bildirilen zikre devam ederse ona mesakkat ve yorgunluk ariz olmaz. Çünkü Fâtima çok çalismaktan meydana gelen yorgunlugundan sikâyet etmisti de, Peygamber tarafindan ona bu yolda zikre devam etmesi tavsiye buyuruldu" (IbnI Teymiyye).

[28]
Hadîsin basliga uygunlugu "Ben ancak bir Kaasim (yânî taksîm edici) kilindim, nmni7da ben taksim ederim" kavlindedir dîsin Husayn ibn Abdirrahmân'dan gelen rivayetini Müshm daha uzun bir hadîs olarak getirmistir. Amr ibn Merzûk'un rivayetim de Ebu Nuaym el Mustahrac'inda senedli olarak rivayet etmistir.

[29]
Bu Câbir hadîsinin baska bir tarîkten rivayetidir. Buhari bununla ^u be üzerindeki ihtilâf! beyân etmistir: O Ensârî zât ogluna Muhammed isim mi vermek istedi yâhud el-Kaasim ismi mi vermek istedi? Buhârî bu Sevri tanki ile. Ensârî'nin ogluna el-Kaasim ismi vermek istediginin tercihine isaret etmistir. Ensar tarafindan inkâr vâki' olmamasi bunu kuvvetlendirir... (Kastallâni).

[30]
Basliga uygunlugu "Ben yalniz taksim ediciyim" sözündedir. Bunun ma'nâsi suraya variyor: Bana vahyolunan dîn ilmini teblîg ederken kimseyi tahsîs edip de digerlerinden gizledigim yoktur. Allah tarafindan bana ne bildirilmis ise herkese esitlik üzere teblîg ediyorum. Ben ancak taksim ediciyim. Tebliglerim herkese göre farksiz olmakla beraber, bu tebligler muhtelif derecelerde anlasiliyor. Çünkü anlayisi veren Allah'tir. Allah'in atasi kullarina farkli derecelerde oluyor. Bunun izleri de benim tebligimden sonra görülüyor. Herkes kismetini benden alirsa da, veren Allah'tir; ben degilim (Tecrid Ter., I, 65-66).

[31]
Peygamber'in bu yüce sözü Muhammed Ümmeti'nin tâ kiyamet gününe kadar payidar olacagina isarettir.
"Bu hadîste bu ümmetin, ümmetlerin sonuncusu olduguna, kiyamet bunun üzerine kopacaksa da, kiyamet alâmetleri meydana çiksa da, dîn zayiflasa da, Muhammed ÜmmetI'nden dîni yerine getireceklerin bakî olacaginin kesinliginin beyâni vardir" (Kastallânî).

[32]
Hadîsin basliga uygunlugu gizli degildir.

[33]
Görünüse göre hadîsle baslik arasinda uygunluk yok. Lâkin el-KIrmânî söyle dedi: "Haksiz, olarak" demek, "Hakk taksîmi olmaksizin" demektir. Lâfiz bundan daha umûmî ise de, biz bundan baslik açikça anlasilsin diye onu taksime tahsîs ettik (Aynî).
Hadîsin râvîyesi olan Havle bintu Kays el-Ensâriyye, Peygamber'in amcasi Hamza'nin karisidir.

[34]

Bu, Taharet Kitabi'nm et-Teyemmüm babinda geçen Câbir hadîsinin bir parçasidir.

[35] Bu âyet ittifakla Hudeybiye ehli hakkinda inmistir

[36] Bunun beyâni "Bitin ki, ganimet olarak aldiginiz herhangi bir seyin mutlakaa beste biri Allah'in, Rasûlü'nün, hisimlarin, yetimlerin, yoksullarin, yolcunundur" (el-Enfâl: 41) kavliyle vâki' olmustur, Kur'ân mücmeldir ve sünnet onu beyân edicidir.

[37] Basliga uygunlugu "Ganimet" sözündedir. Bu, Cihâd'da da geçmisti.

[38] Hadîsin basliga delîlligi "Kisrâ ile Kayser'in hazîneleri muhakkak Allah yolunda harcanacaktir" sözünden alinir. Çünkü bunlarin hazîneleri ganîmet olacaktir. Allah ve Rasûlü dogru söylemistir. Bunlarin hazîneleri, bildirildigi gibi Allah yolunda ganîmet alinip harcanmistir.

[39] Hadîs, bundan öncekinin baska sened ve baska sahâbîden gelen rivayetidir. Basliga uygunlugu onunki gibidir.

[40] Hadîsin basliga uygunlugu apaçiktir. Parantez içindeki ibare hadîsin Teyemmüm bâbindaki rivâyetindendir.

[41] Hadîsin basliga uygunlugu "Yâhud ganimetle... " sözündedir.

[42] Hadîsin basliga uygunlugu "Sonra Allah ganimetleri bize halâl kildi" sözündedir. el-Buhârî bunu Nikâh'ta da tahrîc etti. Müslim ise Magâzî'de getirmistir. Müslim Tercemesi, V, 365-366'dan bu hadîsle ilgili bâzi açiklamalari nakledelim:

a. Bu hadîste mühim isleri ancak tedbîr sahibi olanlara ve bütün gönüllerini o gayeye bosaltanlara havale ve siparis etmenin lâyik olacagi, kalbi baska seylere bagli kimselere verilmesinin lâyik olmayacagi esâsi vardir. Çünkü gönlü baska seylerle ilgili olmak o sahsin azmini zayiflatir ve gücünün kemâliyle sarfini fevt ettirir (Nevevî).

b. Burada zikrolunan günesin habsi mes'elesinde ihtilâf olunmustur. Kendi derecelerine reddolundu, durduruldu ve hareketi yavaslatildi gibi tevcihlerî yapilmistir. Bu gibi mütesâbih islerin hakîkî mâhiyetini Allah'a havale etmek sübhesiz böyle tahminden öteye geçmeyen tevcihler yapmaktan çok daha hayirli ve salim bir yoldur (Mütercim).

c. Kabul edilmis kurbânlarini ve ganimetlerini, semâdan bir ates gelip yemesi, geçmis ümmetlerde câri olan bir ilâhî sünnet oldugu rivayet edilir.

[43] Basliga uygunlugu "Fethettigim her karyeyi muhakkak fâtihleri arasinda taksîm ederdim" sözünden alinir. Umer, devlet baskanligi devrinde fethettigi köylerin arazîsini gaziler arasinda taksîm etmeyip, bu arazîyi fethedilen^ köyler ahâlîsine muzâraa yânî ekincilik ortakligi suretiyle vererek isletmistir ki, vakif hâlinde idare edilen bu arazîden müstakbel nesillerin fakirlerinin istifâdeleri te'-mîn edilmistir.

Daha önce fethedilen arazî, gâzîler arasinda taksîm edildigi hâlde, Umer'-in böyle vakif hâlinde -velev ki müslümânlarin umûmunun faydasi adina olsa da- bir idare sistemi kabul etmesi, Peygamber'in vakif yapmakla ilgili bir emir ve beyânina dayanir.

[44] Basliga uygunlugu "Ganîmet için harbeder" sözündedir. Basliktaki sorunun cevâbi, Mücâhid, Allah'in kelimesini en yüksek kilmak yolunda mücâhede eden kimse olduguna göre, bunun disinda bir maksad için harb edenin sevabi eksilmek söyle dursun, hiçbir sevabi yoktur (Aynî). Buhârî, bu hedefle beraber digerleri olursa eksilmez cevâbini sezdirir (Kastallânî).

[45] Hadîsin basliga uygunlugu açiktir.

[46] Bu hadîs, buradaki tarîklerin bâzisinda mürsel, bâzilarinda mevsûldür. Buhârî mürsel gibi görünen tarîkleri de kitabinin baska yerlerinde mevsûl olarak getirmistir. Buradaki son tarîk de mevsûldür. Buradaki mutâbaayi da "Hibede meta' nasil teslim alinir bâbi"nda mevsûl olarak getirmistir.

Buhârî bu hadîsi Sehâdetler, Libâs, Edeb Kitâblan'nda da getirmistir. Müslim ise Zekât'ta getirmistir.

[47] Hadîsin basliga delîlligi ma'nâsmdan alinir. (Aynî).

Bu, taksimin beyâniyle beraber tamâmi Magâzî'de gelecek olan hadîsin kisa bir özetidir. Bu hadîs üzerine Hibe Kitâbi'nin sonlarinda bir tenbîh geçmisti. Kissanin özeti söyledir: Benu'n-Nadîr arazîsi Allah'in, kendi Rasûlü'ne fey' olarak verdigi mallardan idi. Bu arazî Peygamber'e hass olmustu. Lâkin Peygamber bu mali Muhâcirler'e vermeyi tercih etti ve Muhâcirler'e, Medine'ye hiçbirseyleri olmayarak geldikleri zaman Medîneli Ensâr'in onlara yardimci olmak üzere hediye etmis olduklari mallarini kendilerine geri vermelerini emir buyurdu. Bu mallarla hem Muhacirler, hem de Ensâr taifeleri topluca müstagni oldular. Sonra Kurayza fetholundu: Kurayzalilar ahdi bozduklari zaman, muhasara edildiler ve neticede Sa'd ibn Muâz'in hükmüne razi oldular. Peygamber onlarin arazîsini sahâbîlerine taksim etti ve kendi payindan, kendi ailelerinin harcamalarina ve ihtiyâç duyulan mühim islere verdi. Geri kalanini da Allah yolunda bir hazirlik olmak üzere silâh ve atlara tahsîs etti. Sahîhayn'da Enes ibn Evs hadîsinden özetle böyle sabittir (Ibn Hacer, Kastallânî)

[48] Cemel Vak'ast Hz. Alî Ile Hz. Âise arasinda cereyan eden kanli fitnelerden biridir. Usmân'm kaatillerinin kissasini istemek üzere meydana gelen bir ayaklanmanin adidir. Bu vak'ada Âise bir mahfe içinde bir deve üzerinde hareket ettigi için Cemel Vak'asi diye anilmistir. Cennetle müjdeli on kisiden iki büyuK sima Talha ile Zubeyr bu vak'ada Âise'nin maiyyetinde bulunuyorlardi. Talha bu vak'ada sehîd düstü. Zubeyr bu harbin durdugu bir sirada uyurken veya uyanik hâlde yanina yanasan Amr ibn Curmûz tarafindan Öldürülmüstür.

[49] Abdullah ibn Zubeyr bu sözüyle "Zubeyr'in malinin çoklugu bu sayilan me'-müriyetler cihetinden degildir, bu cihetlerden toplanan mallar hakkinda sahibi kötü zann altmda düsünülür. Zubeyr'in kazanci ise ancak cihâd ganimetlerinden olmustur" demek istiyor.

[50] Hadîsin "Zubeyr asla bir kumandanlik, harâc toplayiciligi ve bir sey yânî bir vazifeyi üzerine almadi. O sâdece Peygamber'in... maiyyetinde yapilan gazalarda hazir bulundu" sözleri merfû' hadîs hükmündedir. Iste basliga uygunluk ve delîlligi burasidir. Hadîsin bundan baska olan bütünü Ibn Zubeyr üzerine mevkûfdur. Delîllik, Zubeyr'in malindaki bu muazzam bereketin Peygamber'in... maiyyetinde bir gâzî olmasindan hâsil olmasidir, Zubeyr'in hayatindaki ve ölümünden sonraki mal bereketi, onun kissasini düsünmekle meydana çikar. Bu hadîs, Buhârî'nin Müslim'den ayrilarak rivayet ettiklerindendir. Bunu Sahîh'e etraf yazanlar Zubeyr'in Müsned'inde zikrettiler. Efdal olan ise oglu Abdullah'in MüsnecTinden olmasidir...

Dimyâtî, hadîsin sonundaki zenginlige güzel bir tevcîh yapip söyle dedi: "Zubeyr'in malinin hepsi alümilyon ikiyüzbindîr" sözü sahîhtir. Bundan murâd, öldügü zaman Zubeyr'in arkasinda biraktigi malin kiymetidir. Bunun üzerine artan ise dokuzmilyon altiyüzbindir. Birmilyon ikiyüzbinin -ki bu sekizde birin dörtte biridir- sekizle çarpilmasindan hâsil olacak neticeye, ayrildigi bildirilen üçte birin ilâvesi; sonra da borç mikdânnin buna ilâvesi ile hepsinden ellido-kuzmilyon sekizyüzbin hâsil olacaktir. Bu ziyâde Abdullah ibn Zubeyr'in, babasini borçtan tamâmiyle kurtarmak için terikenin taksimini geri biraktigi müddet içinde akar arazîlerin nemasindan meydana gelmistir". Bu tevcih zorluksuz oldugu ve sahih rivayetleri oldugu gibi biraktigi için, son derece güzeldir. Zahir olan su ki; Gaye, Zubeyr'in terikesindekI bereketten nes'et eden çoklugu zikretmektir. Çünkü Zubeyr, zikredilen akardan baska birsey birakmadigi hâlde, arkasinda büyük bir dünyâ serveti birakti. Bununla beraber ona o kadar çok bereket verildi ki, nihayet onda bu muazzam mal hâsil oldu. Arablar'da kesirleri atmak, carî bir âdet olmustur... (Ibn Hacer, Aynî).

[51] Basliktaki soruya hadîsin sonu cevâb olmustur. Peygamber, Usmân'a Bedir ganimetlerinden hisse ayirmis ve "Yâ Allah, Usmân senin Rasûlü'nün bir hacetinde idi" demistir. Ebû Hanîfe, devlet baskaninin bir ise gönderildigi kimseye hisse verilecegine bu hadîsi delil getirmistir. Safiî, Mâlik ve Ahmed ise ganimetten ancak vak'ada

hazir bulunanlara hisse verilir demisler ve bu hadîsin Usmân'a hass oldugunu; baskalarina uygulanamayacagini söylemislerdir.
Buhârî bu hadîsi Magâzî ile Fadâil'de getirmistir. TIrmizî de Menâkib'da getirmistir (Kastallânî)

[52] Hadîsin basliga delîlligi Rasûlullah'in hutbesi içindedir. Bu hadîs Vekâle, Itk ve Hibe Kitâblari'nda da geçmisti.

[53] Basliga uygunlugu su cihettendir: Es'arîler Peygamber'den binek devesi istedi-i ler. Peygamber de onlari yükleyecek deve bulamadi. Sonra ganîmet develeri geldi de Peygamber onlara bu develerden verdi.. Bu, Peygamber'in onlari, beste bir 'i hissesine hâss olan develer üzerine yükledigine hamledilmistir. Ta'lîk olmaksi-* zin Incâza tasarrufa hakki olunca, ta'lîk edileni incâz etmeye tasarruf hakki ol-<: masi da böyledir (Kastallânî).

[54] Hadîsin basliga uygunlugu son fikrasidir.

[55] Hadîsin basliga uygunlugu açiktir. Bu hadîsi Müslim de Magâzî'de getirmistir.

[56] Hadîsin basliga uygunlugu "Rasûlullah bizlere pay ayirdi..." sözlerindedir.
Ibn Ishâk söyle rivayet etmistir: Peygamber, Amr ibn Umeyye'yi Necâsî'-ye gönderdi ve Ca'fer ibn EbîTâlib ile beraberindekilerin1 yol hazirliklarini i tedârik ederek göndermesini rica etmisti. Necâsî de her türlü yolculuk ihtiyâçlarini te'mîn ve ayri ayri ikram ederek göndermistir. Bu kaafile Rasûllah Hayber'- ;de iken Amr ibn Umeyye ile beraber geldiler.

[57] Hadîsin basliga uygunlugu "Her kimin Rasûlullah'in yaninda bir alacagi veya yapilmis bir va'di varsa bize gelsin!..." sözlerinden alinir. Baslikta Peygamber'in Insanlara fey'den ve ganimetin beste birinden va'd eder oldugu fikrasi geçmisti.
Hadîs, burada verilen senedlerin bâzisi ile Hibe'de, bazisi ile Kefâlet'te ve Sehâdet'te de geçmistir.

[58] Hadîsin basliga uygunlugu ancak "Fey'de, ganimetlerde ve beste birlerde Peygamber'in tasarruf etmeye hakki vardir" denilmekle ojabilir.
Hevâzin ganimeti, o târihe kadar alinan ganimetlerin en büyügü idi. Alti bin nüfûs esîr edilmisti. Yirmidörtbin deve, kirkbin koyun ganimet alinmisti. ^Vâkidî'nin beyânina göre, her mücâhide dört deve, kirk koyun isabet etmisti. 'Bu ganimetten en büyük pay "el-Muetlefeti kulûbuhum " (et-Tevbe: 60) denilen, yeni müslümân olup gönülleri Islâm'a alistirilmak istenen Mekke ileri gelenlerine ayrilmisti. Iste Zu'1-Huveyrisa et-Teymî o çirkin sözü bu sirada söylemisti. Bir ri-^vâyette hadîsin sonu "Sen bedbaht olursun" seklinde hitâb tâ'si ile gelmistir.

[59] Hadîsin basliga uygunlugu ma'nâsindan alinir: Yânî Peygamber'in ganimetler -Ide maslahat ve iyilik gördügü suretle tasarrufa hakki vardir. el-Mut'im ibn Adiyy i;ibn Nevfel ibn Abd Menâf, Bedir'den yedi ay Önce Mekke'de doksan küsur yasinda ölmüstü. Peygamber'in ona bu teveccühü sunlardan ileri geliyordu: |, a. Peygamber Tâif'ten kederli dönüp geldiginde Mut'im dört oglunu silâh-e landirarak Ka'be'nin birer kösesine dikmis ve Kureys'e karsi Peygamber/'i himayesine aldigini i'lân etmis; onlar da bu himayeyi kabul etmis, saymislardi, b. Kureys, Hâsimîler'i muhasara edip onlara karsi boykot ettikleri ve her türlü ilgiyi kestikleri zaman yazdiklari sahîfeyi bu Mut'im sonunda yirtmis, parçalamisti.
Iste Mut'im'in bu iyiliklerine karsilik Peygamber, esirleri, 14 yillik zulümlerine ragmen bagislardim buyurmustur.

[60] Umer ibn Abdilazîz'in bu sözlerini, Umer ibn Seybe Ahbaru Medine'de senediyle rivayet etmistir

[61] Hadîsin basliga uygunlugu açiktir.

[62] el-Leys'in rivayetini el-Buhârî el-Magâzî'de senediyle getirdi. Muhammed Ibn Ishâk'in rivayetini de el-Buhârî et-Târîh'te senediyle getirdi. Bu rivayeti Ibnu Cerîr ile Muhammed ibn Bekkâr da zikretmislerdir.

[63] Hadîsin basliga uygunlugu Peygamber'in, Ebû Cehl'In selebini, yânî üzerinden alinan esyasini beste bir islemine tâbi' tutmamis olmasi yönündendir. Seleb, birinin arkasindan soyulup alinan, yânî selb olunan elbise, silâh, âlet gibi esyâsi-,dir. Peygamber "Her ikiniz de onu öldürdünüz" buyurup selebini birine vermesi, ^maktulün geride biraktigi elbise, silâh vesâireyi almaya hakk kazandiran ser'î iöldürme, düsmana agir darbeyi indiren öldürmeyi dikkate almasindandir. Ebû CehPi kikirdatmaz eden yânî çok yaralayan ve karnini desen Ibnu'l-Cemûh ol-idugu Için, selebini ona vermistir. .

[64] Hadîsin basliga uygunlugu Ebû Katâde'nin aldigi selebin beste bir islemine tâbi tutulmamasi yönündendir.
Bu hadîsi Buhârî ayni senedle Buyû'da "Silâh satma bâbi"nda; Müslim de Cihâd ve Siyer'de 13. bâbda getirmistir

[65] el-Buhârî, bu Abdullah ibn Zeyd hadîsini el-Magâzî'de rivayet etmistir: Abdullah ibn Zeyd dedi ki: Rasülullah ganîmet malindan tasarrufu kendisine âId olan beste bir'in bir kismini Mekke ileri gelenlerine yüzer deve olarak dagitti da bundan Ensâr'a birsey vermeyince, Ensâr'dan bâzilari söyle dediler: Allah, Rasû-lullah'a hayir ihsan etsin. O, bizi birakti da Kureys'e bol bol Ihsan etti. Hâlbuki bizim kiliçlarimiz hâlâ Kureys kam damliyor...

[66] Basliga uygunlugu Hakîm'in: "Ben Rasûlullah'tan istedim, O bana verdi; sonra yine istedim, yine verdi..." sözündedir. Hakîm, kalbleri Islâm'a alistirilmak istenen kimselerden idi.
Hadîs, Zekât'ta da geçmisti (Aynî).

[67] Hadîsin basliga delîlligi "Umer, Huneyn esîrlerinden iki cariyeye nail oldu" sö-zündedir.
Bu hadîs, üç mes'eleyi sâmildir Birincisi i'tikâf hakkindadir. Buhârî bunu î'tikâf Kitâbi'nda getirmistir, ikincisi esirlere hürriyet vermek hakkindadir. Bu kisim burada mürsel gibi görünüyorsa da, bunu Müslim mevsûl olarak getirmistir. Üçüncüsü Peygamber'in Ci'râne'den umre yapip yapmadigi hakkindadir. Bu da burada mürsel gibidir, fakat bunu da Müslim mevsûl olarak getirmistir (Aynî).
es-Sefaksî söyle demistir: Cemâatin zikrettigi, Rasûlullah'in Huneyn ve Tâ-if ten döndükten sonra Ci'râne'den umre yapmis oldugudur. NâfI'nin sözünde hüccet yoktur. Çünkü Ibn Umer, Peygamber'in her yaptigini ve her bildigini Nâfi'e anlatmadi ve her anlattigini da Nâfi' ezberlemedi... (Kastallânî).

[68] Basliga uygunlugu "Rasûlullah bir kavme mal verdi.." sözündedIr.
Bu hadîs, Cumua Kitâbi'nda da geçmisti. Amr ibn Taglib'in sözü hakkinda söyle denilmistir: Arab kavmi beyaza da, nefîs olan mala da "Ahmer" (kirmizi) dedigi gibi, malin enfes ve a'lâsma da "Humru'n-naam {= kirmizi develer)" der. Bunun için bu ta'bîr en kiymetli dünyâ mallarini ifâde eder.

[69] Hadîsin basliga uygunlugu açiktir. el-Buhârî bunu el-Magâzî'de, Kureys'in me-nâkibi bölümünde de getirmistir

[70] Hadîsin basliga uygunlugu gizli degildir. Buhârî bunu Huneyn gazvesinde dört tarîkten getirmistir. Hadîsin son kismini ihtiva eden bir rivayet yine Enes'ten olmak üzere Sirb Kitâbi'nda da geçmisti. Hadîsin sonundaki "Usretun sedîdetun" lâfzini "siddetli ve agir bir hodgâmhk" diye terceme etmek de uygun olur.

[71] Hadîsin basliga uygunlugu "Muhakkak ben o mallan aranizda taksim ederdim" sözlerinden alinir. Hadîs, Cihâd Kitabi, "Harbde yigitlik bâbi"nda da geçmisti.

[72] Basliga uygunlugu meydandadir. Çünkü Peygamber kendisi hakkinda çirkin hareket etmesiyle beraber onu medenîlige ve islâm'a alistirmak maksadiyle atiyye verilmesini emretmistir. Bu hadîste Peygamber'in hilminin çoklugu; nefis ve mal hususundaki ezaya karsi sabri; Islâm'a alistirmak istedigi kimselerden gelen ezaya karsilik vermeyip affeylemesi vardir. Bu hadîs, Libâs ve Edeb Kitâblan'nda da' gelecektir

[73] "Rasûlullah Hayber ahâlîsine gâlib gelip orayi fethedince, o arazî Yahûdîler'-in, Rasûl'ün ve müslümânlarm olmustu" fikrasi, Muzâraa Kitâbi'nda geçen hadîste "O arazî Allah'a, Rasûlü'ne ve bütün müslümânlara âid olmustu" seklindedir. Bu iki hadîs arasinda bir zidlik yoktur, sâdece daha uzun ve daha kisa ifâde edis farki vardir. Zorla fethedilen arazî fetih hakki olarak Allah'a, Rasûlü'ne ve umûm müslümânlara âid oluyordu. Bu yerlerin ahâlîsinden yurdlarmda yarici olarak çalismak isteyenleri Peygamber, belli bir sürede yerlerinde birakmis, vefati sirasinda bu sürenin nihayete erdigini bildirmis, gayri müslimlerin Arab yarimadasindan çikarilmalarini vasiyyet etmisti. Iste Umer bu vasiyyet uyarinca Hayber Yahu-dîlerî'ni Teymâ ve Erîha'ya sürmüstür.

[74] Basliga uygunlugu Peygamber'in onu gördügü hâlde, onu bundan nehyetme-mis olmasi yönündendir. Harb sahasinda gazilerin ele geçirdikleri seyler beste bire tâbi' midir yâhud gazilerin bunlardan yemeleri mübâh midir mes'elesinde görüs ayriliklari vardir. Cumhura göre harb sahasinda bulunduklari sürede imâmin izni olmaksizin ihtiyâçlari kadar yemelerinde be's yoktur; bu sebeble taksimden Önce sigir, davar kesip yiyebilirler..
Abdullah ya o tulumu hirsla aldigindan ve bunu Peygamber'in gördügünden, ya da diger rivâyetindeki "Ben bu gün bundan kimseye birsey vermem" sözünden dolayi utanmistir.

[75] Bu iki hadîsin basliga uygunlugu açiktir, yânî harb sahasinda ihtiyâç mikdâ-nnca yiyecek seyler yenilecektir. Sonuncu hadîsi Buhârî el-Magâzî'de de; Müslim ise ez-Zebâih'de getirmistir.

[76] Bu iki hadîsin basliga uygunlugu açiktir, yânî harb sahasinda ihtiyâç mikdâ-nnca yiyecek seyler yenilecektir. Sonuncu hadîsi Buhârî el-Magâzî'de de; Müslim ise ez-Zebâih'de getirmistir.